

mani. Imò (ut dicunt *Sanch. Viva, Carden. Croix*, et alii relati *n. 482. v. Sed dices*) in casu extremæ vel urgentis necessitatis licitum est uti opinione etiam tenuiter probabili, quia id quod esset indecens erga Sacramentum, non est indecens quando necessitas, et bonum Animæ urget. Bene tamen advertit *Sanch. dict. num. 7.* quòd tale scandalum, cum impedimentum est ex parte viri, ordinariè non potest timeri.

1117. — Quær. VII. Quotuplici modo possit renovari sive exigi consensus à parte inscia impedimenti post obtentam Dispensationem? Plures ab AA. assignantur modi. Primus modus, si dicat Sponsus: « Quando nupsi, non habui verum consensum, » nunc præstare volo, vis et tu præstare? » Hunc modum communiter admittunt DD. et rectè quidem, ac sine mendacio, cum consensus nullus non sit verus consensus; ita *Sanch. lib. 2. D. 36. num. 7. Carden. in Prop. 1. Innoc. XI, Diss. 2. n. 680. et Holzm. n. 697.* Secundus modus, si dicat: « Dic quæso, si nullum fuisset nostrum Matrimonium, nonne iterum me accipere intendis? » Ita *Sanch. n. 3 et 6. Salm. c. 3. n. 124. cum Con. Sa, et Dic. Ronc. p. 178. part. 2. R. 2. cum Gobato, item Sylv. et Rosella ap. Boss. de Us. c. 3. 83.* quia tunc jam æquivalenter manifestatur: Huic tamen modo contradicunt *Pont. l. 4. c. 23. n. 7. et Bossius l. c. cum Henr. Gutt. etc. Fill.*, quia (ut aiunt) tunc Sponsa consentiendo intendit consentire in suum, ignorantia enim concomitans non efficit voluntarium positivè, et ideo tunc non apponitur consensus, ut requiritur independens à primo. Hæc sententia est mihi verior, nisi (exciperem) ex illa petitione ut supra sponsa inscia impedimenti jam veniret in dubium, vel suspicionem de nullitate Matrimonii, tunc enim jam poneret consensum à primo independentem. Tertius modus, si Sponsus dicat: « Angor scrupulis de nostri Matrimonii valore; ideoque renovemus consensum. » Ita *Busemb. ut supra, Salm. c. 3. n. 124. cum Trull. item Navarr. et Cajet. ap. Tourn. t. 2. vide p. 196.* qui immeritò hunc modum non admittit; ipse enim satis est (prout mihi certum videtur), ut Sponsa ponat consensum independentem à primo; nec obstat quòd illa hoc modo non haberet notitiam certam nullitatis Matrimonii; nam ut novus consensus valeat, non indiget ut apponatur ex notitia certa nullitatis, sed tantum ut præstetur independenter à primo consensu. Quartus modus: *Si mihi non nupsisses, nonne nuberes nunc?* Ita *Busemb. et Salm. l. c. cum aliis.* Sed hic modus minimè est admittendus, quia in hoc modo revera non adest positivus consensus. Quintus modus: « Pro mea consolatione volo de novo contrahere, eia contrahamus. » Ita *Anaclet. c. 3. p. 703. n. 174. Sanch. l. 4. D. 36. num. 3. et Salm. l. 3. n. 124. cum Cajet. et Led.* Sed hunc jure merito neque admittit *Cont. Tourn. l. c.* quia per hunc nulla ingeritur in alterum notitia, nec dubium de nullitate primi Matrimonii. Sextus modus, si accedat copula maritali affectu habita ex parte Conjugis conscii impedimenti per Dispensationem jam sublata, intendendo sic exprimere novum consensum ad Matrimonium de novo

contrahendum, nam ex altera parte inscia impedimenti jam exercetur copula eo affectu ex primo consensu præstito, usque tunc in effectu perseverante. Hic tamen modus tunc tantum sufficeret, quando non esset locus modis supra enunciatis, et insuper immineret periculum gravis damni, ita *Sanch. l. 2. D. 36. n. 9. Tiburt. Nav. in Manuduct. ad prax. p. 2. Tourn. p. 194. v. Quintus, Bon. q. 2. p. 9. nu. 7. Auctor. Instr. per li Noo. Conf. p. 2. c. 15. n. 326. Viva q. 4. ar. 3. num. 8. Salm. c. 3. n. 125. cum Soto, Cajet. Con. Gutt. et Rodr. item Siro, de Leone, et Giribald. ap. Bened. XIV, Notif. 87. n. 74,* qui non reprobat. Neque tunc obstat clausula certiorationis, quæ apponitur à S. Pœnitentiaria, quia (ut ait *Tiburt. Navar. ap. Bened.*) in hoc casu necessitatis censetur S. Sedes relaxare præfatam conditionem, providendo meliori modo quo potest bono Animarum, cum talis conditio tunc sit moraliter possibilis executioni. In hoc igitur casu licitè potest hic modus in praxim deduci, cum valde probabile sit (ut ostendimus *n. 1114.*) sufficere consensum partis conscie impedimenti expressum per copulam conjugalem cum consensu alterius virtualiter perdurante.

DUBIUM IV.

A quo, et ob quam causam possit dispensari in impedimentis Matrimonii.

1118. In quibus impedimentis Papa possit dispensare? — 1119. An Papa possit unquam dispensare in iis quæ sunt de jure Divino? — 1120. An aliquando in impedimentis de jure naturæ? — 1121. An possit Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus? — 1122. Qu. I. An possit, urgente necessitate, dispensare in eis ante Matrimonium contractum? — 1123. Qu. II. An post contractum? — 1124. Qu. III. An tunc requiratur, ut Matrimonium sit contractum bona fide? — 1125. Qu. IV. An Episcopus possit hanc facultatem alteri delegare? — 1126. Episcopi possunt dispensare in omnibus impedimentis, quæ impediunt Matrimonium de jure humano, vel quæ Matrimonio superveniunt? — 1127. An Regulares possint dispensare ad petendum debitum? — 1128. An ipsimet possint dispensare in voto castitatis ad contrahendum Matrimonium, urgente necessitate? — 1129. Quæ sint causæ justæ ad dispensandum in impedimentis dirimentibus? — 1130. Adduntur aliæ causæ sufficientes. An sufficiat subministratio majoris pecuniæ? — 1131. Not. 1. Quid explicandum, ut Dispensatio non sit subreptitia? Not. 2. Veritas causarum pertinet ad valorem Dispensationis. — 1132. Qu. 1. An cessante causa cesset Dispensatio? — 1133. Qu. 2. Quid in dubio an causa falsò allegata fuerit finalis, vel an allegata fuerit vera? — 1134. Qu. 3. An in supplicatione exprimendum sit, copulam incestuosam habitam fuisse cum intentione facilius obtinendi Dispensationem? — 1135. Quid, si copula non fuerit ex tali intentione præhabita? — 1136. Qu. 4. An possit manifestari gradus remotior, tacito propinquiori? — 1137. Qu. 5.

An petens secundam Dispensationem debeat exprimere primam? — 1153. Qu. 6. An si quis habeat plura impedimenta ejusdem speciei, debeat omnia exprimere? — 1159. Qu. 7. An possint seorsim impetrari Dispensationes plurium impedimentorum? — 1140. Qu. 8. An si quis post obtentam Dispensationem rursus cognoverit consanguineam Sponsæ, indigeat nova Dispensatione? — 1141. Qu. 9. An, interveniente copula incestuosa inter Sponso, antequam Dispensatio executioni mandetur, nova Dispensatio requiratur? — 1142. Qu. 10. An si contrahentes sint diversæ Diœcesis, unusquisque à proprio Episcopo sit dispensandus? — 1143. Qu. 11. Quæ sint clausulæ in Dispensationibus S. Pœnitentiariæ? — 1144. Qu. 12. In quibus impedimentis S. Pœnitentiaria possit dispensare? — 1143. Not. 1. Ad dispensationis valorem non requiritur consensus ejus cui prodest. — 1146. Not. 2. Quid exprimendum quando Dispensatio petitur à Dataria? et quid quando à S. Pœnitentiaria? — 1147. Formula supplicationis ad S. Pœnitentiariam pro impetranda Dispensatione impedimenti, vel voti castitatis, ad celebrandum, aut revalidandum Matrimonium? — 1148. Formula exequendi hujusmodi Dispensationes.

1118. — « RESP. 1. Papa non potest dispensare in impedimenti jure naturæ, vel divino dirimentibus, nisi ex speciali concessione: in iis verò, quæ jure Ecclesiastico dirimunt, potest. Ratio prioris est, quia inferior non dispensat in lege superioris; nec homo in lege naturæ. Addidi, nisi ex speciali concessione, quia sic Pontifex (non tamen Episcopus) potest matrimonium ratum dissolvere ex justa causa. *Sanch. Less. Præp. q. 5. d. 8. Dian. p. 8. t. 1. R. 52 et 93.* Ratio posterioris est, quia Pontifex talia impedimenta inducit: ergo etiam potest tollere, et quidem solus. »

1119. — Queritur, an Papa possit aliquando dispensare in impedimentis de jure Divino? Ad hujus quæsitum decisionem præmittenda est decisio quæstionis generalis, scilicet an Papa in rebus juris Divini possit unquam dispensare? In iis in quibus jus Divinum ortum habet à voluntate humana, prout in votis, et juramentis, certum est apud omnes habere Papam facultatem dispensandi; tunc enim, licet ipse non auferat jus Divinum, aufert tamen fundamentum obligationis, quam homo sibi imposuit actu humano: quo sublato, cessat juris Divini obligatio; vide *Sanch. l. 8. D. 6. n. 2.* ubi asserit id esse commune cum *D. Th.* et aliis. Majus dubium est, an Papa possit dispensare in jure Divino, quod ex solo Divino arbitrio derivat? Triplex est sententia. *Prima* genericè affirmat, et hanc tenent *Abbas*, et duo alii apud *Sanch. n. 3.* qui meritò eam rejicit. *Secunda* sententia quam tenent *Sanch. n. 5. cum Nav. Cano, Ang. Felin.* et aliis pluribus dicit Papam non posse dispensare in universum jus Divinum, sed tantum in aliquo casu particulari; in quo non expediat observantia præcepti. Unde infert, nullo casu posse dispensare in præceptis non fornicandi, non mutandi materiam et formam Sacramentorum, et similibus; quia transgressio in his continet omnimodam

indecentiam, quæ præponderat cuicumque causæ; posse vero dispensare in residentia Episcoporum, in Matrimonio rato, in consecratione Eucharistiæ sub utraque specie (sed hoc nos negavimus de *Euchar. l. 6. n. 196. v. Dub. 2.*), et similibus aliis, quia in istis potest justa causa occurrere, quæ præponderet indecentiæ, quam præceptam respexit. *Tertia* demum sententia communior, et probabilior dicit nunquam posse Papam dispensare in iis quæ sunt de absoluto jure Divino; hanc tenent *Pont. lib. 8. c. 3. n. 2. Suar. l. 10. c. 6. n. 6. et Pal. t. 1. tr. 3. de Leg. D. 6. p. 3. n. 5 et 6. cum Salas, Covar. et Sylo. ex D. Th. 1. 2. q. 97. ar. 4.* ubi ait: « Sicut in lege humana publica non potest dispensare, nisi ille à quo lex auctoritatem habet... ita in præceptis juris Divini quæ sunt à Deo, nullus potest dispensare nisi Deus, vel is cui ipse specialiter committeret. » Hæc autem specialis commissio (rectè ait *Pal.*) non quidem habetur ex verbis illis: *Quodcumque ligaveris super terram*, vel illis: *pasce oves meas*; hæc enim verba, cum generalia sint, non continent specialem commissionem: Tantò magis quòd hujusmodi Dispensationes in jure Divino essent nocivæ unitati et stabilitati Ecclesiæ. Valde autem probabiliter dicunt *Suar. de Euch. D. 43. s. v. Tertia sententia*, item *Sot. Palac. Suar. Valent. Durand. Major. Nav. Con. et alii plures ap. Sanch.* posse Pontificem in aliquo casu particulari non dispensare, sed declarare, quòd jus Divinum non obliget. Ratio, quia hæc potestas fuit necessaria propter humanarum rerum varietatem; aliàs Deus bono regimini Ecclesiæ non satis providisset.

1120. — Deveniendò igitur ad quæsitum circa Matrimonium, dico 1. Papam non posse dispensare in impedimentis de jure naturæ contra *Vivam in Prop. 1. damn. ab. Innoc. XI, n. 39. et Carden. in eamd. Prop. 1. D. 3. n. 591.* Nec obstat Responsum Urbani VIII quòd obijciunt (illudque retulimus n. 902.), nam patet ex iis quæ refert idem *Cardenas ib.* illam non fuisse dispensationem, sed meram declarationem pro illo casu particulari. Dico 2. bene posse Papam in aliquo casu urgentissimæ necessitatis declarare esse validum Matrimonium, non obstante impedimento quòd probabiliter de jure naturæ illi obstat, prout de facto declaravit *Clemens XI*, prout vidimus n. 1115. Nec obstat id quòd ait *Sanch. l. 8. D. 6. n. 10*, scilicet posse Papam in hujusmodi impedimentis dubiis neque dispensare neque declarare quòd ipsa non obstant valori Matrimonii, quia (ut dicit) si hæc via aperiretur, facile possent concedi in Ecclesia istæ dispensationes sive declarationes, et sic accidere possent plures fornicationes materiales. Nam respondetur, quòd cum Papa in hujusmodi casibus declarat impedimentum non obstat, tunc agat ut universalis Doctor Ecclesiæ, in quo errare non potest, et oppositum asserere non possit excusari à magna temeritate; ut enim ait *Bened. XIV. de Syn. c. 6. ex Veracr.* « De Pontificis potestate, postquam dispensavit, dubitare instar sacrilegii est. »

1121. — « 1. Episcopus in impedimentis dirimentibus Matri-

» monium jam contractum non potest ordinario jure dispensare,
 » nisi ex tacita concessione in casu necessitatis, quando sequentia
 » concurrunt: 1. Ut defectus sit dispensabilis. 2. Ut sit occultus,
 » id est non sit notorius, seu divulgatus. 3. Ut ex altera parte
 » saltem Matrimonium bona fide sit contractum. 4. Ut non sit
 » facilis accessus ad Papam; ita *Comm. Sanch. Con. M. Per. d. 43.*
 » s. 6. Quando autem contractum est ex dispensatione subreptitia,
 » non potest Episcopus sua dispensatione priorem confirmare.
 » *Dian. p. 9. t. 7. R. 40. ex Præp. Per. etc.* In impedimentis verò
 » dirimentibus Matrimonium nondum contractum videtur nun-
 » quam posse, imò nec Legatus à latere, nisi speciali facultate.
 » *Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 6. et l. 1. t. 4. c. 22. Bon. qu. 3.*
 » p. 15. etc. Contra quos *Dian. p. 8. t. 3. res. 280. Præp. Vill. et*
 » *Escob. de leg. E. 14. c. 4.* putat, Episcopum id posse aliquando
 » in casu raro, ex causa maximè urgente, si omnibus tentatis ju-
 » dicetur necessarium esse ad vitandam gravem infamiam, vel
 » grave scandalum, cui aliter occurrì non posset, idque ex tacita
 » papæ licentia. »

1122. — Quær. I. An Episcopus possit dispensare in aliquo
 impedimento dirimente ante Matrimonium contractum, urgente
 necessitate? Vide dicta hoc l. 6. n. 613. v. *Sed hïc*, ubi affirma-
 tivam sententiam tenuimus cum communi DD. (contra *Bus.* ut
 supra), dummodo vera urgeat necessitas, putà si aliàs immineat
 periculum mortis, vel si Matrimonium sit necessarium ad legi-
 mandas proles, vel ad vitandam fœminæ infamiam, aut alia damna;
 vel si mulier nobilis (ut aiunt *Salm. c. 14. n. 11.*, sive honesta,
 licèt non nobilis, ut meliùs dicit *Conc. p. 343. n. 5.*) parata esset
 nuptias tali die contrahere, et in Confessione manifestaret im-
 pedimentum. Ratio, tum quia eo casu vel præsumitur ipse Papa
 dispensare, vel omnino cessat reservatio, exemplo in c. 2. de *Desp.*
impub. ubi: « Districtiùs inhibemus, ne aliqui ante ætatem Ca-
 » nonibus præscriptam conjungantur, nisi fortè aliqua urgentis-
 » sima necessitate interveniente, utpote pro bono pacis talis con-
 » junctio toleretur. » Quod verbum *toleretur Pont. l. 8. c. 13.*
n. 6. et Salm. d. n. 11. interpretantur pro vera dispensatione,
 dicentes hanc tolerantiam non esse permissionis, sed approbatio-
 nis. Addit *Ronc. pag. 191. q. 1. R. 2. cum Pignat. et Tamb.*
 quòd, etiamsi impedimentum fuerit publicum, possit Episcopus,
 dispensare, quando eadè interveniunt rationes quæ sufficiunt
 ad dispensandum in impedimento occulto. Sed hanc opinionem
 vix unquam puto posse habere locum in praxi, quia cum impe-
 dimentum est publicum, cessat ratio scandali, si Sponsi à tali
 Matrimonio desistant; imò præsertim ad vitandum scandalum tenentur
 à nuptiis desistere. (*V. Not. XIV, pag. 332.*)

1123. — Quær. II. An Episcopus possit aliquando dispensare
 in impedimento dirimente post contractum Matrimonium? Negant
Sot. Cord. Med. et Vener. ap. Sanch. l. 2. D. 40. n. 2. quia (ut
 aiunt) Episcopi nihil possunt in lege Pontificis. Affirmant verò
 communiter DD. casu quo non pateat facilis aditus ad Papam.

et contra immineat periculum mortis, vel infamiæ, aut scandali,
 si Conjuges separentur, vel incontinentiæ si non separentur, ita
Cabass. T. J. l. 3. c. 27. n. 7. Merb. t. 2. p. 464. q. 5. Nat. Alex.
de Matr. ar. 13. Reg. 10. Cont. Tourn. t. 2. p. 244. Reg. 2. Conc.
v. 343. n. 4. cum communi, Pal. D. 4. p. ult. §. 1. n. 7. Bon.
7. 3. p. 12. n. 13. Barb. All. 35. n. 3. Sanch. l. 2. D. 42. nu. 3.
cum Abb. Gutt. Gom. etc. Salm. c. 14. n. 7. cum Con. Avers. Cor-
neio et Henr. ac Escob. l. 27. n. 682. cum Nav. Vasq. Hurt. Sa-
las, etc. Ratio, quia hoc casu, pariter ac dictum est in prima
 quæstione, præsumitur Papa consentire, præsertim cum ipse jam
 notam habeat sententiam communiter ab AA. traditam.
 Bene autem advertunt *Croix l. 7. n. 143. et Fel. Pot. n. 3345.*
 quòd si dispensatio commodè possit per epistolam obtineri à
 S. Pœnitentiaria, tunc non potest Episcopus dispensare, quamvis
 (ut dicit *Croix l. 6. p. 3. nu. 835.*) plures fornicationes materiales
 interim habeantur. Dicuntur autem *materiales*, quia (ut diximus
 de *Penit. n. 611*, cum communi DD. quibus adde *Tourn. t. 2.*
p. 196. v. Si autem, cum Sylo. contra P. Conc.) si Conjuges sint
 in bona fide, in ea sunt relinquendi, quando periculum sit infam-
 iæ, scandali, aut incontinentiæ, si moneantur de nullitate Ma-
 trimonii.

1124. — Quær. III. An in casu præfato, ut possit Episcopus
 dispensare, requiratur quòd Matrimonium fuerit contractum bona
 fide? Certum est non requiri bonam fidem ex parte utriusque, ut
 dicunt communiter *Sanch. l. 2. D. 40. n. 4. Pont. l. 8. c. 13. n. 4.*
Merbes. t. 2. p. 494. q. 5. Conc. p. 343. nu. 7. Salm. c. 14. n. 8.
et alii. Ratio, tum quia stante bona fide unius Conjugis, Matri-
 monium jam dicitur bona fide contractum argumento ex c. *Cum*
inhibitio, de Claud. Desp. etc. Ex tenore. Qui fil. sint legit;
 tum quia malitia unius non debet alteri nocere. Dubium fit, an
 Episcopus possit dispensare, si uterque mala fide contraxit?
 Affirmant *Dic. Henr. etc. ap. Salm. c. 14. nu. 9.* quia, ut aiunt,
 licèt culpabiliter contraxerint, nec etiam tunc præsumitur Pon-
 tificex cum tanto periculo dispensationem sibi reservare. Sed com-
 munissimè et veriùs negant *Pont. d. n. 4. Pal. D. 4. p. ult. §.*
nu. 7. Barb. All. 35. nu. 4. Escob. l. 27. n. 687. Sanch. d. n. 4.
cum Led. Cord. Lop. et Veracr. ac Salm. n. 9. cum Con. et Avers.
 Ratio, tum quia in *Trid. sess. 24. c. 5.* dicitur: « Si quis intra
 » gradus prohibitos scienter Matrimonium contrahere præsump-
 » serit separetur, et spe dispensationis consequendæ careat...
 » non enim dignus est qui Ecclesiæ benignitatem facillè experia-
 » tur, cujus salubria præcepta temerè contempsit. » Tum quia
 aliàs daretur occasio, ut quotidie spe dispensationis Matrimonia
 celebrarentur, contemptis impedimentis. Ut autem quis dicatur
 mala fide contraxisse, non sufficit ut sciverit factum, sed requiri-
 tur ut sciverit quòd tale factum induxerit impedimentum; ita *Sanch.*
et Conc. ll. cc. ac Salm. num. 10. cum Bann. Cand. et Aversa.
 Addunt *Sanch. et Salm. ib.* cum eisdem, neque sufficere quòd
 ignorantia fuerit crassa, quia revera non dicitur scienter facere

(ut loquitur Conc.) qui aliquid facit cum ignorantia crassa, ut docet etiam *Nav. c. 36. n. 141. Declar. 4.* Secus si ignorantia sit adeo crassa, ut temeritas videatur, prout aiunt *Sanch. et Salm. ll. cc.* Et idem dicendum, si Sponsi voluntariè omiserint Proclamationes: tunc enim, etiamsi contraxerint ignorando nullitatem Matrimonii, Dispensatio ipsis est deneganda, ut subdit Tridentinum *l. c.* dicens, quòd « si ignoranter (quis) id fecerit, si quidem solemnitates requisitas in contrahendo Matrimonio neglexerit, eisdem subiciatur pœnis. »

1125. — Quær. IV. An Episcopus casu quo potest in impedimento dirimente dispensare, possit hanc facultatem alteri delegare? Negant *Sylo. Medina, etc. apud Sanch. l. 2. D. 40. n. 13*, quia (ut aiunt) Episcopi nequeunt huiusmodi facultates delegare, nisi ipsis hæc potestas sit specialiter concessa; idque probant ex Trident. *sess. 24. c. 6. Liceat*, ubi conceditur Episcopis facultas absolvendi à casibus Papalibus, et ibi explicatur, *per se, vel Vicarium*; ergo ut Episcopus possit delegare huiusmodi facultates, eget speciali concessione. Sed communiter affirmant *Pont. l. 8. c. 13. n. 5. Pal. D. 4. par. ult. §. 1. n. 13. Barb. All. 35. nu. 14. Escob. l. 27. nu. 695. Bor. q. 3. p. 15. n. 6. Sanch. loc. cit. n. 14. cum Ang. Sylo. Con. Cord. et Lop. ac Salm. cap. 14. num. 12. cum Con. Aversa, Leand. et Henr.* Et hoc (ut dicunt *Sanch. n. 16. et Pal. ac Salm. ll. cc. cum Aversa et Guttier.*) non solum pro casu particulari, sed etiam pro omnibus occurrentibus, tam præsentibus quam futuris. Ratio, quia cum hæc potestas non sit annexa personæ, sed dignitati et officio, ipsa non dicitur delegata, sed ordinaria, et ideo bene delegari potest, ut diximus *de Leg. 1. n. 190. v. Et in his, et 193.* Nec obstat Concilium *l. c.* nam respondent *Sanch. et Pal. cum Guttier.* quòd Concilium voluerit per hoc tantum explicare Vicarium non habere hanc facultatem ex generali commissione Vicariatus, sed egere speciali commissione Episcopi; sed non voluit denegare Episcopis hanc facultatem delegandi.

1126. — « Resp. 2. In impedimentis non dirimentibus possunt Episcopi dispensare universaliter. Quod addo, quia excipiuntur illa, quæ in jure naturali, et divino impediunt, ut votum castitatis absolutum et perfectum, *Bonac. q. 3. p. 15. ex Navar. Sanch. etc.* (Sed in Matrimonio contracto possunt dispensare ad petendum debitum in voto emisso tam ante quam post Matrimonium; vide dicta *n. 986 et 987.*) et sponsalia priora: ut habet *Tanner. art. 8. q. 4. d. 2. n. 30. ex Sanch. l. 7. d. 17. n. 8.* Idem habet *Fill. tom. 10. par. 2. c. 10. n. 306. Laym. l. 5. c. 10. par. 4. c. 15. n. 2. sub finem.* Similiter Episcopus potest dispensare in impedimentis, quæ Matrimonio superveniunt, et impediunt petitionem debiti, v. g. cognationis spiritualis, vel affinitatis. *Bon. l. c. Sanch. lib. 8. d. 12. n. 16. Fill. loc. cit.* ubi excipit incestum commissum (Matrimonio consummato) cum consanguineis, in iis qui non sunt juvenes. (Sed *Sanch. n. 13. expressè docet oppositum, vide dicta n. 1076.*) »

1127. — « Resp. 3. Possunt etiam confessarii regulares ap-

» probati, * (Id est Benedictini, Mendicantes, et omnes alii eorum Privilegiis communicantes, ut *Sanch. l. 8. D. 16. num. 3 et 8. Pont. lib. 8. c. 13. in fine. Pal. p. ult. §. 1. num. 18 et Salm. cum Gutt. Rodr. Avers et Candido*) * de licentia tamen suorum Provincialium, dispensare ad petendum debitum conjugale, propter cognationem consanguinei conjugis in secundo gradu, ut *Rodriq. regul. t. 1. q. 63. art. 1.* nullo modo tamen in impedimento ipso. *V. Mar. Perez d. 44. s. 7. n. 13. Dixi, Provincialis: quia quod Molf. Lean. etc. volunt confessarios Societatis Jesu habere omnes hanc facultatem immediatè à P. Generali, id refutat Diana p. 3. t. 2. res. 14. * (Vide dicta n. 1076. v. Insuper.) * »*

1128. — Quær. hinc an Regulares possint dispensare in voto castitatis ad contrahendum Matrimonium, si magna urgeat necessitas, nempe si nequeant nuptiæ moraliter differri, et aliunde immineat periculum infamiæ, aut scandali? Communiter docent DD. posse confessarios Mendicantes aliosque Religiosos communicantes Privilegiis dispensare in omnibus votis, in quibus Episcopi de jure ordinario dispensare valent cum suis subditis, ex pluribus Privilegiis, nempe Innocentii VIII in quadam Bulla quam refert *Rodriq.*; item Martini V, Eug. IV, Julii II, Pauli III et Greg. VIII (quod extendit etiam ad vota jurata): ita *Sanch. l. 4. D. 34. n. 4. Pont. l. 8. c. 10. n. 9. Less. l. 2. c. 40. n. 134. Pal. t. 3. tr. 15. p. 13. n. 7. Reiffenst. Dist. 3. n. 44. Sporer, de Voto, c. 2. n. 54. Elbel eod. tit. n. 274 et Salm. de Voto c. 3. n. 94. cum Navar. Lopez, Arag. Fag. Trull. Cand. Willal. etc.* Hinc diximus *n. 987. v. An autem*, bene posse Regulares dispensare in voto castitatis emisso ante, vel post Matrimonium ad petendum debitum. Sed dubium fit an in casu urgentissimæ necessitatis, sicut possunt dispensare Episcopi (juxta dicta *de Voto Tom. 2. l. 3. n. 258. v. Notandum II.*), possint etiam Regulares dispensare ad contrahendum Matrimonium? Prima sententia affirmat, et hanc tenent *Reiffenst. l. 5. Decretal. tit. 34. n. 40. Vidal, de Voto Inquis. 3. n. 77. Ant. à Spir. S. tr. 2. D. 3. n. 84.* item *Bassæus, Herincx, Crousers etc. ac Elbel t. 2. de Voto p. 90. n. 279.* (qui probabilem putat; et alii apud *Salm. de Voto c. 2. nu. 97.*) qui pariter vocant probabilem. Ratio, quia Episcopi in casu necessitatis dispensant in voto castitatis jure ordinario juxta mox dicta *n. 1125.* Unde Regulares, qui possunt dispensare in omnibus votis, in quibus Episcopi jure ordinario dispensant, possunt etiam in eo dispensare urgente necessitate. Secunda verò sententia communior negat, et hanc tenent *Sanch. l. 2. D. 40. n. 9. Pont. l. 8. c. 10. n. 11. Barb. All. 37. n. 14. Sporer tr. 3. n. 74. Pal. de Voto D. 1. p. 12. num. 7. Laym. l. 4. tr. 4. c. 8. n. 17. Tamb. l. 3. c. 16. §. 4. n. 54. et Salm. de Voto c. 3. n. 96. cum Suar. Leand. Diana, Lez. Bardi, Prado, Moya, et Rodr.* Ratio, quia Regulares possunt tantum dispensare in votis in quibus dispensant Episcopi jure ordinario; sed in necessitate Episcopi non dispensant jure ordinario, sed extraordinario et per accidens,

eo quòd agitur de casibus, non ordinariè, sed extraordinariè contingentibus. Sed respondent Adversarii, quòd non per hoc quòd casus sint extraordinarii, dicendum sit quòd Episcopi dispensent jure extraordinario, nam etiam in his casibus habent potestatem ordinariam, cum ipsa sit annexa eorum officio et dignitati. Unde non audeo primam sententiam reprobare.

1129. — « Resp. 4. Ut licitè dispensetur in impedimentis dirimentibus, requiritur justa causa, qualis secundum *Filliuc.* c. 8. est, v. gr. 1. Extinctio magnæ litis, vel odii inter agnatos. 2. Ablatio scandali. 3. Inæqualitas Matrimonii, nisi consanguineis, vel affinibus nubatur. 4. Defectus dotis competentis. 5. Conservatio facultatum in eadem cognatione. 6. Merita petentis dispensationem. Plures vide apud *Sanch. d. 19. Coninch. d. 33. Hurtad. d. 26. Mar. Perez d. 44. sect. 5.* ubi notat 1. Quànto gradus consanguinitatis, vel affinitatis est propinquior, tantò requiri causam graviorem. 2. Sæpe plures aggregatas causas sufficere quarum singulæ non sufficerent. Vide etiam *Dian. p. 8. t. 3. R. 93.* « Resp. 5. Si quis dubitet, an habeat impedimentum dirimens v. gr. contrahendi Matrimonium cum certa persona, et adhibita diligentia sufficienti, non possit intelligere veritatem, probabile est posse cum ea contrahere sine dispensatione (nisi tamen præsumptio aliqua stet pro impedimento), quia possessio stat pro libertate contrahendi. *Sanchez, Sancius, Franc. Lugo, Bard. d. 6. c. 11. p. 7. §. 11.* (contra *Laym. et Pal.*) * (*Sed v. dicta n. 902. Qu. III. v. Dicunt autem, ubi oppositum tenuimus cum Laym. Pal. Less. Tourn. Ronc. etc.*) * »

1130. — Præter causas quas affert *Busemb.* ad licitè dispensandum, addit à *Salm. n. 24.* pro causa instauratio Matrimonii bona fide contracti: et etiam mala fide, si Matrimonium fuerit consummatum, vel adsit fama de copula habita. Item necessitas auxilii, putà si mulier defectu viri non possit litibus assistere, vel filiis suis providere. Item ætas fœminæ excedens annum 24. Item periculum perversionis à fide. Item subministratio majoris pecuniæ: scribit *Conc. pag. 348. n. 9.* hanc causam pecuniæ sibi displicere, ut propter eam dispense Ecclesia in impedimentis: miratur enim quòd postquam Tridentinum dixit Dispensationes gratis esse concedendas, Doctores assignent pro causa dispensandi, quòd illæ non dentur gratis. Sed communiter AA. hanc causam admittunt ut *Sanch. l. 8. D. 19. n. 35. Salm. c. 14. n. 26. Pal. D. 4. p. ult. §. 2. n. 2.* et Papa Bened. XIV *Notif. 87. n. 26. cum Pal. in Trid.* Et meritò, cum hujusmodi compositiones (ut Innoc. X præcepit) non immisceantur cum aliis pecuniis Thesauri Cameralis; sed reserventur in monte Pietatis, et inde non extrahantur, nisi de mandato Pontificis; ut in sola opera pia impendantur. Cum igitur talis pecuniæ præstatio in subsidium pauperum erogetur, sit causa satis justa ut Ecclesia dispense sicut frequenter solet. Nec officit quòd mussitent Hæretici, ut objicit *P. Concina*, nam patenter injustè mussitant.

1131. — Notandum autem 1. quòd ut dispensatio non sit su-

breptitia, explicanda sint omnia impedimenta quæ adsunt, item cognatio si sit carnalis, aut spiritualis; item gradus et linea, si sit recta, aut lateralis. An autem sufficiat exprimere solum gradum remotiorem? Vide infra *n. 1136. Quæst. 4.* Notandum 2. quòd in Constitutione Summ. Pont. Bened. XIV quæ incipit, *Ad Apostolicæ seroitutis* (vide tom. 9. *inter Decr. N. IX.* edit. die 25 Febr. an. 1742.) declaratum fuit, expressionem causarum, earumque verificationem in Dispensationibus appositas ad validitatem pertinere. Unde Summus Pontifex præcipit omnibus Procuratoribus, etc. ut sciscitentur ab Oratoribus veras causas, et illas sincerè exponant, sub pœna falsi; item Episcopis, et aliis quibus executio committi solet, imposuit explorare veritatem causarum in Litteris Apostolicis expressarum. Hinc deinceps plures addendæ sunt quæstiones valde utiles in praxi quoad hanc materiam dispensationum.

1132. — Quær. enim 1. an, cessante causa Dispensationis, cesset Dispensatio? Affirma, si causa cessat, antequam Dispensatio expediatur, vel antequam fiat ab Episcopo, cui à Pontifice comissa fuerit. Secus verò, si causa cesset, Dispensatio an expedita, et facta ab inferiori, etiamsi cesset ante celebrationem Matrimonii. Ratio, quia per dispensationem jam tollitur impedimentum, sive lex relaxatur, cujus obligatio extincta, si essat postea causa, minimè reviviscit; ita valde probabiliter *Pont. l. 8. c. 20. n. 3. Pal. de Privil. D. 4. p. 15. n. 7. Suar. de Leg. l. 6. c. 20. a. n. 15. et Salm. de Matr. c. 14. n. 29.* cum *Sa et Sylo.* contra *Sanch. Dic. etc.* qui tamen hoc probabile vocant; vide etiam dicta *l. 1. n. 196. v. Quæstio verò.*

1133. — Quær. 2. quid autem dicendum, si dubitatur an causa falsò allegata, fuerit finalis, aut impulsiva? Vel an causa fuerit vera, an falsa? Resp. quòd in omnibus his et similibus dubiis valida censenda sit Dispensatio; quia in dubio standum pro validitate actûs; ita *Sanch. de Matr. l. 8. D. 21. n. 20 et 25. Pont. l. 8. c. 17. l. 41. Pal. de Privil. D. 6. p. 16. §. 4. n. 3. et Salm. c. 14. n. 37. cum Dic. Gabr. etc.*

1134. — Quær. 3. an cum petitur Dispensatio pro Matrimonio contrahendo inter propinquos, exprimenda sit copula incestuosa inter eos habita? Commune est apud omnes, quòd si copula ex parte utriusque fuerit habita ad facilius obtinendam Dispensationem, et copula allegetur pro unica causa consequendam Dispensationem; tunc necessariò malus ille animus est exprimendus, aliàs Matrimonium erit nullum, quia nemini debet suum crimen prodere; tantò magis quòd Pontifex moveatur ex ea ad imponendam majorem pœnitentiam, aut pecuniæ compositionem, ut sic homines magis à tali crimine avertantur: ita communiter *Sanch. lib. 8. D. 25. n. 38. Pal. D. 4. p. ult. §. 3. n. 9 et Salm. c. 14. n. 42.* et alii. Idque expressum est in Bulla Innoc. XII renovata à Bened. XIV per Bullam, *Pastor bonus.* §. 42. ubi dicitur: « Si qui verò oratores, obtenta Dispensatione à Dataria super » impedimento primi et secundi, sive secundi dumtaxat gradûs

» consanguinitatis seu affinitatis, cum expressione quidem carnalis copulæ, sed tacita occulta et malitiosa intentione, in ipsa copulâ habita ad faciilius obtinendam Dispensationem, pro revalidatione hujusmodi Dispensationis ad dictam Pœnitentiariam recurrant, possit idem Major Pœnitentiarius desuper absolutè dispensare cum personis, explicitè affirmantibus se sub expressâ forma miserabilium Dispensationes à Dataria obtinuisse. Cum iis verò qui non tanquam pauperes... dispensati fuerint, non dispenset, nisi soluta priùs in Dataria, ad effectum... erogandi eleemosynas, taxa definienda arbitrio ejusdem Majoris Pœnitentiarii. » (Tom. I. N. XCV.)

Dicunt autem Pal. et Salm. l. c. cum Hurtado, non teneri Oratores prædictam malam intentionem exprimere, si fuerit tantum mente concepta; quia (ut aiunt) tunc crimen pravi illius animi non subiacet potestati Ecclesiæ. Sed huic opinioni non acquiesco; hæc enim non agitur de pœna, sed de Dispensatione, quam bene potest Ecclesia nolle concedere, si crimen pravæ intentionis adfuerit, sicut potest Ecclesia in concessione Indulgentiarum excludere non implentes aliquod opus internum, ut docent Suar. de Pœn. D. 52. sect. 5. n. 5 et Bon. de Indult. D. 6. q. 1. p. 5. nu. 29., cum aliis. Probabilissimè verò dicunt Salm. c. 14. n. 43. cum aliis, quòd si in petitione aliæ causæ per se jam sufficientes ad obtinendam Dispensationem exponantur, et simul exponatur copulâ præhabita (quæ omnino et semper exponi debet, ut n. seq. mox videbimus), tunc non est opus, ut allegetur circumstantia malæ fidei, nempe quòd copulâ fuerit consummata ad Dispensationem faciilius impetrandam.

1153. — Sed redeundo ad quæsitum, dicunt alii valere Matrimonium, si Sponsi in supplicatione reticuerint circumstantiam copulæ, si illa sit præhabita sine prava intentione obtinendi faciilius Dispensationem; ita Pont. l. 8. c. 17. n. 32 et Salm. c. 14. n. 40. cum Henr. Perez, Hurt. Vega, Vill. etc. Sed omnino est tenendum matrimonium esse nullum, ut docent Sanch. l. 8. c. 25. n. 8. Laym. l. 1. tr. 4. c. 22. n. 18. Pal. D. 4. p. ult. §. 2. n. 4. item Con. Diana, Gutt. Reb. Fill. etc. ap. Salm. n. 39. Et de hoc hodie non est ampliùs dubitandum ex Bulla cit. Pastor bonus. Summ. Pont. Bened. XIV, §. 41 ubi dicitur: « Quòd si obtinuerint à nostra » Dataria Dispensationem super gradu prohibito in primo et secundo, vel in secundo tantum, ac etiã in tertio vel quarto, » cum reticentia copulæ inter eos secutæ, quam sine honoris detrimento detegere non valeant...; possit idem Major Pœnitentiarius, si copulâ sit adhuc secreta, hujusmodi Dispensationem, » seu respectivè reconvalidationem in foro conscientiæ tantum » concedere; facta, quando agitur de primo et secundo, vel secundo tantum gradu, compositione 50 ducatorum auri de Camera ad Datariam transmittendorum...; nisi prior gratia expedita fuisset in forma pauperum. » Ex his attende, quòd Papa dicendo, possit reconvalidationem concedere, non habeat pro validis Matrimonia cum tali reticentia contracta; tantò magis quòd

in gradibus mox supra descriptis Dispensatio propter solutionem relatum difficilius reddatur.

1156. — Quær. 4. an possit manifestari remotior gradus consanguinitatis, vel affinitatis, reticendo propinquiorem? affirmant Sanch. l. 8. D. 24. n. 28. Pont. l. 8. c. 17. num. 26 et Salm. cap. 14. n. 46. cum Sylv. ac Pont. ap. Tourn. t. 2. p. 136. v. Observandum 2. Idque inferunt ex quodam Motu Proprio S. Pii V. Sanctissimus, ubi dictum fuit, quòd Dispensatio sine gradus propinquois mentione obtenta (nempe si Sponsi sint conjuncti in quarto et tertio gradu) « de subreptionis vel obreptionis vitio » notari non possit, obtentis tamen postea Litteris Declaratoriis » super propinquoiori. » Unde dicunt quòd hujusmodi Litteræ (quibus declaratur quòd gradus propinquoior non obstat Matrimonio) requiruntur tantum in foro externo ad vitandum scandalum, non verò si scandalum absit. Hinc, contra Conradum, Tourn. Anacl. etc. qui dicebant Matrimonium esse nullum sine præfatis Litteris, declaravit Bened. XIV in Brevi, Etsi matrimonialis, dato 30 Sept. 1755. (vide in Bullar. tom. 4. N. L. §. 6.) Matrimonium esse quidem illicitum, sed non invalidum, modò propinquoitas non sit primi aut secundi gradus consanguinitatis, vel affinitatis. Præterea rectè advertit Tourn. t. 2. p. 136. Observo. 2. quòd in gradu mixto exprimi debet sexus qui est in primo gradu, quia difficilius conceditur, ut nepos ducat amitam, quam patruus ducat neptem: major enim perversio ordinis est, ut nepos constituitur suæ amitæ caput.

1157. — Quær. 5. si quis petat secundam Dispensationem in eadem materia post primam aliàs obtentam, an primam exprimere debeat? Respondetur affirmativè, quando impedimentum est ex eodem crimine, quia relapsus retrahit Superiorem à dispensando. Secus si impedimentum non sit ex aliquo crimine, vel sit ex crimine diverso: ita Conc. p. 351. n. 23. cum communi, et Salm. c. 14. n. 47 et 48. cum Coninck et Aversa.

1158. — Quær. 6. an si quis habeat plura impedimenta affinitatis ejusdem gradus, putà si cognoverit duas sorores suæ sponsæ, debeat in supplicatione Dispensationis utramque copulam exprimere? Negant Vega, Henr. Led. et Man. ap. Escob. l. 27. n. 747. Sed probabilius affirmant Sanch. l. 8. D. 24. n. 5. Pont. l. 8. c. 17. §. 5. n. 5. Conc. q. 352. n. 13. Anacl. p. 701. n. 165. Salm. c. 14. nu. 51. cum Aversa et Pal. et Escob. n. 748. cum Mol. Hurt. Con. Villal. Diana, Leand., ac Rota Rom. Ratio, quia in simpliciter non comprehenditur mixtum; et licet hæc impedimenta non sint specie diversa, sunt tamen numero distincta. Et de hoc hodie non ampliùs dubitandum; nam sic omnino tenendum esse declaravit Bened. XIV in Brevi, Etsi matrimonialis, jam supra relata n. 1136. Et idem dicendum de aliis impedimentis consanguinitatis, cognationis spiritualis, publicæ honestatis, etc. ut Sanch. et Anacl. loc. cit.

1159. — Quær. 7. an si concurrant plura impedimenta, possit divisim impetrari eorum Dispensatio? Adest triplex sententia. Prima affirmat, et hæc tenent Salas, Rodr. et Sa, ap. Salas,

c. 14. nu. 52., et probabile vocant ibi *Villal. Dicast. et alii*, quia nullibi ex jure habetur requiri, quòd impedimenta simul exponantur. *Secunda* sententia negat, quam tenent *Sanch. l. 8. D. 23. n. 2. Pont. l. 8. c. 17. §. 4. Pal. D. 4. p. ult. §. 3. n. 11. Conc. p. 352. n. 23. et Escob. num. 745. cum Suar. Laymann, Perez et Gutt.*; item *Diana, ac Leand. ap. Salm. n. 53.*; tum quia sic habet praxis Curiae, tum quia in uno impedimento cum altero conjuncto difficilius dispensatur. *Tertia* sententia probabilior, quam tenent *Salm. n. 54.*, cui non dissentiant AA. secundae, distinguit, et dicit quòd si impedimenta disparatè se habent, et unum ex altero non augetur, ut votum et consanguinitas, aut consanguinitas et machinatio, tunc sufficit divisim obtinere Dispensationem. Secus si impedimenta sint talis rationis, ut afferant conjuncta majorem repugnantiam ad Matrimonium contrahendum, puta si quis vult ducere consanguineam, cujus sororem turpiter cognoverit; tunc enim difficilius redditur Dispensatio. Exciipiunt *Coninck et Aversa apud Salm.*, si justa detur causa separandi, ut si unum impedimentum esset publicum, et aliud secretum, quod infamiam possit afferre, nempe si quis vult ducere consanguineam, cujus sororem occultè cognovit; tunc enim, ne infametur contrahentes, bene possunt divisim Dispensationem petere. Et talem testatur *Aversa* esse stylum Curiae. Sed id dico intelligendum tantum respectu ad Dispensationem obtinendam à Dataria, putà ob publicum impedimentum consanguinitatis cum Sponsa; nam quoad Dispensationem impedimenti occulti propter copulam cum ejus sorore, juxta nostram sententiam, saltem in supplicatione ad Pœnitentiariam debent ea impedimenta simul exponi, cum simul expositam, ut diximus, Dispensationem reddant difficiliorem.

1140. — Quær. 8. an si quis post obtentam Dispensationem super impedimentum occultum affinitatis, iterum habuerit rem cum eadem consanguinea Sponsæ, antequam eam duxerit, nova indigeat Dispensatione? Si Dispensatio non adhuc fuerit executata ab eo cui commissæ est, conveniunt omnes non indigere; ita *Contin. Tourn. t. 2. p. 228. v. Si verò, et Elbel de Matr. p. 505. ex n. 506.* quia tales dispensationes non sortiuntur effectum à die expeditionis, sed à tempore executionis. Si tamen jam fuerit executata, affirmant *Habert de Legib. c. 13 et Elbel l. c. ex Gob. et Quintanad.*, quia executor solum dispensare potest in impedimento contracto, non autem in contrahendo, maxime cum in Litteris S. Pœnitentiariæ soleat committi facultas cum clausula, *ut dispensentur hac vice.* Verùm probabilius non requiritur nova Dispensatio, ut dicunt *Sanch. l. 8. D. 25. n. 4. cum Guttier. Cord. et Manuel, ac Tourn. l. c. cum Anacl. et Conrado*, qui de hoc affert expressam Declar. S. C. Ratio, quia affinitas illa jam sublata est per dispensationem quoad hunc effectum contrahendi Matrimonium; et hoc videtur denotare clausula illa *hac vice*, si fortè verum est quòd talis clausula soleat apponi, quòd nescio. Cæterum ipsa S. Pœnitentiaria in praxi hanc nostram sententiam sequitur,

ego ipse observavi in quodam authentico ejus Rescripto, edito die 21 Sept. 1752, ubi sic responsum fuit: « S. Pœnitentiaria ad præmissa respondet, quòd si Orator aliàs super eodem primi affinitatis gradus impedimento ad Matrimonium contrahendum cum muliere de præsentis ejus conjugis fuerit dispensatus, etiamsi ipse post obtentam gratiam atque ante Matrimonii celebrationem denuo cum supradictæ mulieris matre relapsus sit, nova dispensatione non indigere. » Et hoc valet etiam quoad Dispensationem obtentam à Dataria, atque executam in impedimento consanguinitatis; modò Dispensatio non sit impertita in forma *superum*; ita *Conrad. l. 8. c. 1. n. 51. et Sanch. de Matr. l. 8. l. 24. n. 8. cum aliis.*

Dicit autem Bened. XIV, *Notif. 87. num. 51. Ex Fill. Clericat. Tamb.*, quòd si, obtenta Dispensatione S. Pœnitentiariæ in foro conscientiae, impedimentum detentum fuerit in foro externo, et conjuges nullas afferre possint probationes quòd Matrimonium sit contractum, tunc Episcopus, Parochus, et Judex debent acquiescere testimonio Confessarii fidem facientis de Dispensatione impetrata.

1141. — Quær. 9. An si post obtentam Dispensationem super gradu prohibito, antequam illa executioni mandetur, intercesserit copula inter sponso, nova requiratur Dispensatio? Negant alii, ut *Ovan. Sa, etc. ap. Sanch. l. 8. D. 25. n. 6.* Sed verius affirmant. *Sanch. cum Gallego, Guttier. etc. n. 8.* Ratio, quia Stylus Curiae sic obtinuit, ut incestus hic declaretur; illo enim manifestato, Pontifex majorem imponit pœnitentiam, amplioemque compositionem pecuniæ exigit. Et sic etiam declaravit S. C. mense Maii 1635. (*ap. Pitton. n. 878.*) ubi dictum fuit: « Qui Litteris Dispensationis obtentis super gradu prohibito consanguinitatis, et illis non præsentatis contraxit, vel carnaliter (nota) sponsam cognovit, non potest absque nova Dispensatione in Matrimonio permanere. » Et idem eruitur ex dictis in quæst. 3. n. 1134. Probabiliter verò ait *Sanch. l. c. n. 5.*, quòd licet Dispensatio fuerit concessa cum clausula, *modo culpa non interfuerit*, tamen si illa habeatur post executionem Dispensationis, tunc non requiritur nova Dispensatio, quia sufficit ad ejus valorem, quòd ante illam copula non intervenerit.

1142. — Quær. 10. an si contrahentes sint diversæ Diocesis, unusquisque debeat à proprio Episcopo dispensari? Affirmant *Sambovius, Gibert. etc. ap. Contin. Tourn. tom. 2. p. 247. q. 1.* sed negant probabiliter ipse *Tourn. cum Episcopo Tutelensi.* Ratio quia, cum Episcopus auferat à suo subdito impedimentum, habilem eum reddit ad contrahendum cum altero impedito, sicut si quis haberet facultatem dispensandi in aliquo gradu, dispensando cum suo subdito, dispensaret etiam cum extraneo, unde hic extraneus bene poterit tunc contrahere coram Parocho alterius quocumque dispensavit Episcopus.

1143. — Quær. 11. quæ sint clausulæ solitæ apponi in Dispensationibus à S. Pœnitentiaria? Clausula I. *Si ita sit.* In hoc

bene aiunt *Sanch. l. 8. D. 34. n. 21. Cabass. T. J. l. 3. c. 27. n. 10.* fidem esset adhibendam pœnitenti, nisi Delegatus certè sciat oppositum ex notitia extra Confessionem accepta. Dicit autem *Sanch. l. 3. D. 20. n. 18. cum Navarr.* quòd si petatur Dispensatio super voto castitatis, non sufficit ad dispensandum sola tentatio, vel periculum labendi tantum semel vel iterum; sed requiritur, ut vovens sit in periculo sæpius violandi votum. Sed melius censet *Contin. Tourn. tom. 2. p. 238. in princ. cum Pontas,* sufficere si quis propter gravem tentationem sit in probabili periculo etiam unius lapsus, quia per unum lapsum jam castitas amittitur. II. *Audita prius Sacramentali Confessione.* Juxta igitur hanc clausulam necessaria est Confessio: neque huic revera contradicit *Sanch. l. 8. D. 24. n. 29.* ut putat *Tourn. p. 236.* nam tempore quo scripsit *Sanch.* hæc clausula non apponebatur, et ideo dixit non requiri Confessionem; sed ipsemet *Sanchez* subdit *ib.* quòd Confessio esset necessaria, si talis clausula apponeretur. III. *Subblata occasione peccandi.* Intellegitur si occasio sit voluntaria, quòd de facto est tollenda; si verò necessaria auferatur saltem ex animo, reddendo illam ex proxima remotam per debita media adhibenda, ut rectè explicat *Tourn. d. p. 239. v. Tertia.* IV. *Dummodo impedimentum sit occultum.* De hac clausula vide dicta nu. 1111. V. *Injuncta ei gravi pœnitentia.* Intellegitur juxta vires pœnitentis, ut bene notat idem *Tourn. l. c. v. Quarta, cum Tiburt. et Nao.* qui dicit posse injungi ev. gr. per sex menses jejunium semel in hebdomada, vel recitatio Rosarii ter in hebdomada, aut frequens Confessio (saltem semel in mense) orationes, lectio spiritualis, etc. Quòd si pœnitens propter crimen, super quo petitur Dispensatio, jam satisfecerit pœnitentiæ, dicit *Tourn. ibid.* illius præviæ satisfactionis bene habendam esse rationem, unde Confessarius tunc pœnitentias in Brevi Romano præscriptas moderari debet. Si verò Dispensationi concessæ sit à Pœnitentiaria annexa quædam species commutationis, nempe Confessio semel in mense, hæc à Confessario omnino est imponenda, ut idem *Tourn. ib. n. 2. et Bened. XIV, Notif. 87. n. 46. cum Sayro.* VI. *Præsentibus laceratis, sub pœna excommunicationis lata sententiæ.* Hæc laceratio statim facienda est; sed intellige moraliter, nempe saltem infra triduum post Dispensationem executam; juxta dicta n. 856. Si autem in Litteris non sit apposita clausula lacerationis, prout non apponitur quando matrimonium nondum est contractum, tunc non est obligatio eas lacerandi, sed hujusmodi Dispensatio debet à parochò cautè annotari in libro, qui non possit ab alio aspici, ad hoc ut ipse possit requisitus postmodum, si opus erit, fidem facere de Dispensatione impenetrata.

1144. — Quær. 12. in quibus impedimentis S. Pœnitentiaria habeat facultatem dispensandi? Ad hujus quæsitæ declarationem quæ multum potest prodesse ad praxim Parochorum et Confessariorum, hîc operæ pretium duxi adnotare quæ habentur in Bulla Sum. Pont. Bened. XIV, quæ incipit *Pastor bonus*, edita

die 13 Apr. an. 1744, ubi confirmata et inserta est Bulla In. XII. (emanata 3 Aprilis 1692, incipiens, *Romanus Pontifex.*) Ibi §. 39. pro Matrimoniis nondum contractis sic habetur: « In Matrimoniis contrahendis possit idem Major Pœnitentiarius in foro conscientiæ tantum super impedimentis occultis, quæ Matrimonium non dirimunt, dispensare, vel dispensari mandare. » Hujusmodi autem impedimenta tantum impedientia hodie (ut diximus supra) ad tria reducuntur, nempe votum, sponsalia, et Ecclesiæ vetitum. Quo verò ad impedimenta dirimentia, sic ibi traditur: « At à Dispensationibus... super quocumque impedimento ex quovis gradu, sive consanguinitatis, sive affinitatis ex copula licita, seu ex cognatione spirituali proveniente, etiam in foro conscientiæ tantum, tametsi impedimentum sit occultum, et periculum scandalorum imminet, in iisdem Matrimoniis contrahendis, absteineat. »

Circa verò impedimenta in Matrimoniis jam contractis §. 40 sic dicitur: « In contractis verò Matrimoniis, à Dispensatione, seu Matrimonii revalidatione in gradibus primo et secundo, seu secundo tantum, consanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita, etiam in occultis, pariter absteineat, præterquam si in secundo tantum gradu prædicto impedimentum saltem per decennium duraverit occultum, et Oratores simul publicè contraxerint et convixerint, et uti Conjuges legitimi reputati fuerint. » In tertio autem et quarto gradibus occultis, in contractis possit dispensare, atque etiam in iisdem tertio et quarto gradibus publicis, possit revalidare matrimonia, ex causa subreptionis et obreptionis occultæ Litterarum Apostolicarum nulliter contracta: præterquam si falsitas consistat in narratione præcedentis copulæ, quæ antea revera non intercesserat. » Et ratio hujus est quia in revalidatione Matrimonii nulli propter copulam falsò expositam, non redundat infamia in contrahentes. Deinde super affinitate ex copula illicita § 43. dicitur: « Super impedimento occulto affinitatis ex copula illicita..., quotiescunque quæ adsit rationabilis causa, licet periculum scandalorum non immineret..., in Matrimoniis tam contractis, quam contrahendis, in foro conscientiæ dispensare et dispensari mandare... valeat. » Super impedimento autem criminis § 44. « Super occulto impedimento criminis adulterii, si fuerit cum fide data dumtaxat, neutro machinante, commissum, possit tam in contrahendis quam contractis Matrimoniis dispensare. Si verò crimen... fuisset, utroque vel altero machinante, patratum, possit in occultis pariter dispensationem concedere; rarò tamen et quando necessitas postulaverit, ratione alicujus gravis imminenti periculi, quod prudentia Majoris Pœnitentiarii, re præsertim discussa in Congregatione, vel Signatura, arbitrari dum erit. » Demum in §. 57. Noster SS. Pontifex confirmat omnia Privilegia et Indulta S. Pœnitentiariæ concessa, etiam vivæ vocis Oraculo, ab ætatis Pontificibus. Et idem Benedictus, *Notif. 87. n. 7. refert Innoc. XII* declarasse vivæ vocis Oraculo.

S. Pœnitentiariæ esse concessas omnes facultates ad ejus forum pertinentes, exceptis iis quæ in sua Bulla *Romanus*, exceptæ fuerant.

1143. — Insuper notandum 1. quòd ad Dispensationem obtinendam non requiritur consensus ejus cui prodesse debet, quamvis ut prosit, ab ipso postea acceptanda sit; ita *Sanch. l. 8. D. 3. ex n. 4. et Salm. c. 14. n. 38.* Qui addunt quòd si idem impedimentum afficit utrumque Sponsum, sufficit pro uno Dispensationem impetrare. Secus verò, si impedimentum afficiat unum independentem ab impedimento alterius.

1146. — Notandum 2. quòd cum petitur Dispensatio à Dataria, exprimendum sit nomen, cognomen, Diœcesis originis et domicilii tantum, si Orator ibi habeat perfectum domicilium; item utraque Diœcesis Sponsi et Sponsæ, si ipsi diversas Diœceses habeant. Quando verò petitur à S. Pœnitentiaria, tacentur nomina, et alia, sed tantum exprimitur persona et locus, quò litteræ sunt dirigendæ. (*V. Not. XV, pag. 332.*)

1147. — Hic refert ad praxim Confessarii anotare Formulam supplicationis ad impetrandam à S. Pœnitentiaria Dispensationem impedimenti ad contrahendum, sive revalidandum Matrimonium, videlicet:

Intus. Eminentissimo è Reverendissimo Signore.

NN. avendo avuto copula con una donna, si ritrova aver data parola di Matrimonio ad NN. sua sorella; e perchè l'impedimento è occulto, è non succedendo il detto Matrimonio, ne verrebbe molto scandalo, supplica perciò l'Em. S. à volergli concedere la Dispensa. La risposta si degnerà di mandarla à Napoli (o pur... per la posta di Napoli à Nola) in testa di... (hic exprimat nomen et cognomen illius ad quem rescribendum erit). Si autem petitur Dispensatio voti castitatis: NN. si ritrova aver fatto voto di castità; ma perchè sta in grave pericolo d'incontinenza, prega per tanto l'Em. S. a dispensare nel suddetto voto, affine di poter contraere Matrimonio, etc. Ita, si Matrimonium nondum est contractum; si verò Matrimonium jam est contractum, sic scribi potest: NN. ignaro (o consapevole) de l'impedimento ha contratto Matrimonio con una donna, la cui madre (o sorella) avea prima carnalmente conosciuta; onde, essendo l'impedimento occulto, et perciò non potendosi separare senza scandalo, supplica l'Em. S. per l'assoluzione, e Dispensa. La risposta, etc.

Foris autem inscribetur. All' Eminentissimo e Reverendissimo Signore et Patrone Colendissimo,

*Il Signor Cardinale Penitenziere Maggiore.
Roma.*

1148. — Delegatus autem, cui commissa fuerit executio Dispensationis, poterit in dispensando hanc vel similem formulam adhibere post datam Sacramentalem Absolutionem: « Et

» insuper auctoritate Apostolica mihi concessa dispenso tecum
» super impedimento primi (seu secundi, seu primi et secundi)
» gradus proveniente ex copula illicita, à te habita cum sorore
» mulieris cum qua contraxisti (aut contrahere intendis) ut
» matrimonium cum illa rursus contrahere possis, renovato con-
» sensu; et prolem, si quam suscepisti (vel suscipies) legitimam.
» declaro. In nomine Patris, etc. » Si verò Dispensatio sit à voto
» castitatis, dicitur: « Insuper tibi votum castitatis, quod emisisti,
» ut valeas Matrimonium contrahere, et illo uti, in opera quæ
» tibi præscripti dispensando commuto. In nomine, etc. » S.
» quis, non obstante voto castitatis, Matrimonium jam inierit, di-
» citur: « Item non obstante castitatis voto quod emisisti, in Ma-
» trimonio remanere, et debitum conjugale exigere possis, auc-
» toritate Apostolica tecum dispenso. In nomine, etc. »

Qui autem velit legere Bullam Bened. XIV, ubi præscribitur forma procedendi in omnibus causis nullitatis Matrimonii, videat *P. Zachariam ap. Croix l. 6. p. 3. ad n. 430* qui illam in extensum refert. Incipit præfata Bulla, *Dei miseratione*, fuitque edita tertia Novembr. an 1741. (*Vide Bullar. Bened. XIV, Tom. I. N. XXXIII. Vid. etiam La Croix l. 6. v. 3. n. 909.*)

An petens secundam Dispensationem debeat exprimere primam? — 1153. Qu. 6. An si quis habeat plura impedimenta ejusdem speciei, debeat omnia exprimere? — 1159. Qu. 7. An possint seorsim impetrari Dispensationes plurium impedimentorum? — 1140. Qu. 8. An si quis post obtentam Dispensationem rursus cognoverit consanguineam Sponsæ, indigeat nova Dispensatione? — 1141. Qu. 9. An, interveniente copula incestuosa inter Sponso, antequam Dispensatio executioni mandetur, nova Dispensatio requiratur? — 1142. Qu. 10. An si contrahentes sint diversæ Diœcesis, unusquisque à proprio Episcopo sit dispensandus? — 1143. Qu. 11. Quæ sint clausulæ in Dispensationibus S. Pœnitentiariæ? — 1144. Qu. 12. In quibus impedimentis S. Pœnitentiaria possit dispensare? — 1143. Not. 1. Ad dispensationis valorem non requiritur consensus ejus cui prodest. — 1146. Not. 2. Quid exprimendum quando Dispensatio petitur à Dataria? et quid quando à S. Pœnitentiaria? — 1147. Formula supplicationis ad S. Pœnitentiariam pro impetranda Dispensatione impedimenti, vel voti castitatis, ad celebrandum, aut revalidandum Matrimonium? — 1148. Formula exequendi hujusmodi Dispensationes.

1118. — « RESP. 1. Papa non potest dispensare in impedimenti jure naturæ, vel divino dirimentibus, nisi ex speciali concessione: in iis verò, quæ jure Ecclesiastico dirimunt, potest. Ratio prioris est, quia inferior non dispensat in lege superioris; nec homo in lege naturæ. Addidi, nisi ex speciali concessione, quia sic Pontifex (non tamen Episcopus) potest matrimonium ratum dissolvere ex justa causa. *Sanch. Less. Præp. q. 5. d. 8. Dian. p. 8. t. 1. R. 52 et 93.* Ratio posterioris est, quia Pontifex talia impedimenta inducit: ergo etiam potest tollere, et quidem solus. »

1119. — Queritur, an Papa possit aliquando dispensare in impedimentis de jure Divino? Ad hujus quæsitum decisionem præmittenda est decisio quæstionis generalis, scilicet an Papa in rebus juris Divini possit unquam dispensare? In iis in quibus jus Divinum ortum habet à voluntate humana, prout in votis, et juramentis, certum est apud omnes habere Papam facultatem dispensandi; tunc enim, licet ipse non auferat jus Divinum, aufert tamen fundamentum obligationis, quam homo sibi imposuit actu humano: quo sublato, cessat juris Divini obligatio; vide *Sanch. l. 8. D. 6. n. 2.* ubi asserit id esse commune cum *D. Th.* et aliis. Majus dubium est, an Papa possit dispensare in jure Divino, quod ex solo Divino arbitrio derivat? Triplex est sententia. *Prima* genericè affirmat, et hanc tenent *Abbas*, et duo alii apud *Sanch. n. 3.* qui meritò eam rejicit. *Secunda* sententia quam tenent *Sanch. n. 5. cum Nav. Cano, Ang. Felin.* et aliis pluribus dicit Papam non posse dispensare in universum jus Divinum, sed tantum in aliquo casu particulari; in quo non expediat observantia præcepti. Unde infert, nullo casu posse dispensare in præceptis non fornicandi, non mutandi materiam et formam Sacramentorum, et similibus; quia transgressio in his continet omnimodam

indecentiam, quæ præponderat cuicumque causæ; posse verò dispensare in residentia Episcoporum, in Matrimonio rato, in consecratione Eucharistiæ sub utraque specie (sed hoc nos negavimus de *Euchar. l. 6. n. 196. v. Dub. 2.*), et similibus aliis, quia in istis potest justa causa occurrere, quæ præponderet indecentiæ, quam præceptam respexit. *Tertia* demum sententia communior, et probabilior dicit nunquam posse Papam dispensare in iis quæ sunt de absoluto jure Divino; hanc tenent *Pont. lib. 8. c. 3. n. 2. Suar. l. 10. c. 6. n. 6. et Pal. t. 1. tr. 3. de Leg. D. 6. p. 3. n. 5 et 6. cum Salas, Covar. et Sylo. ex D. Th. 1. 2. q. 97. ar. 4.* ubi ait: « Sicut in lege humana publica non potest dispensare, nisi ille à quo lex auctoritatem habet... ita in præceptis » juris Divini quæ sunt à Deo, nullus potest dispensare nisi Deus, » vel is cui ipse specialiter committeret. » Hæc autem specialis commissio (rectè ait *Pal.*) non quidem habetur ex verbis illis: *Quodcumque ligaveris super terram*, vel illis: *pasce oves meas*; hæc enim verba, cum generalia sint, non continent specialem commissionem: Tantò magis quòd hujusmodi Dispensationes in jure Divino essent nocivæ unitati et stabilitati Ecclesiæ. Valde autem probabiliter dicunt *Suar. de Euch. D. 43. s. v. Tertia sententia*, item *Sot. Palac. Suar. Valent. Durand. Major. Nav. Con.* et alii plures apud *Sanch.* posse Pontificem in aliquo casu particulari non dispensare, sed declarare, quòd jus Divinum non obliget. Ratio, quia hæc potestas fuit necessaria propter humanarum rerum varietatem; aliàs Deus bono regimini Ecclesiæ non satis providisset.

1120. — Deveniendo igitur ad quæsitum circa Matrimonium, dico 1. Papam non posse dispensare in impedimentis de jure naturæ contra *Vivam in Prop. 1. damn. ab. Innoc. XI, n. 39. et Carden. in eamd. Prop. 1. D. 3. n. 591.* Nec obstat Responsum Urbani VIII quòd obijciunt (illudque retulimus n. 902.), nam patet ex iis quæ refert idem *Cardenas ib.* illam non fuisse dispensationem, sed meram declarationem pro illo casu particulari. Dico 2. bene posse Papam in aliquo casu urgentissimæ necessitatis declarare esse validum Matrimonium, non obstante impedimento quòd probabiliter de jure naturæ illi obstat, prout de facto declaravit *Clemens XI*, prout vidimus n. 1115. Nec obstat id quòd ait *Sanch. l. 8. D. 6. n. 10*, scilicet posse Papam in hujusmodi impedimentis dubiis neque dispensare neque declarare quòd ipsa non obstant valori Matrimonii, quia (ut dicit) si hæc via aperiretur, facile possent concedi in Ecclesia istæ dispensationes sive declarationes, et sic accidere possent plures fornicationes materiales. Nam respondetur, quòd cum Papa in hujusmodi casibus declarat impedimentum non obstat, tunc agat ut universalis Doctor Ecclesiæ, in quo errare non potest, et oppositum asserere non possit excusari à magna temeritate; ut enim ait *Bened. XIV. de Syn. c. 6. ex Veracr.* « De Pontificis potestate, postquam » dispensavit, dubitare instar sacrilegii est. »

1121. — « 1. Episcopus in impedimentis dirimentibus Matri-

» monium jam contractum non potest ordinario jure dispensare,
 » nisi ex tacita concessione in casu necessitatis, quando sequentia
 » concurrunt: 1. Ut defectus sit dispensabilis. 2. Ut sit occultus,
 » id est non sit notorius, seu divulgatus. 3. Ut ex altera parte
 » saltem Matrimonium bona fide sit contractum. 4. Ut non sit
 » facilis accessus ad Papam; ita *Comm. Sanch. Con. M. Per. d. 43.*
 » s. 6. Quando autem contractum est ex dispensatione subreptitia,
 » non potest Episcopus sua dispensatione priorem confirmare.
 » *Dian. p. 9. t. 7. R. 40. ex Præp. Per. etc.* In impedimentis verò
 » dirimentibus Matrimonium nondum contractum videtur nun-
 » quam posse, imò nec Legatus à latere, nisi speciali facultate.
 » *Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 6. et l. 1. t. 4. c. 22. Bon. qu. 3.*
 » p. 15. etc. Contra quos *Dian. p. 8. t. 3. res. 280. Præp. Vill. et*
 » *Escob. de leg. E. 14. c. 4.* putat, Episcopum id posse aliquando
 » in casu raro, ex causa maximè urgente, si omnibus tentatis ju-
 » dicetur necessarium esse ad vitandam gravem infamiam, vel
 » grave scandalum, cui aliter occurrì non posset, idque ex tacita
 » papæ licentia. »

1122. — Quær. I. An Episcopus possit dispensare in aliquo
 impedimento dirimente ante Matrimonium contractum, urgente
 necessitate? Vide dicta hoc l. 6. n. 613. v. *Sed hïc*, ubi affirma-
 tivam sententiam tenuimus cum communi DD. (contra *Bus.* ut
 supra), dummodo vera urgeat necessitas, putà si aliàs immineat
 periculum mortis, vel si Matrimonium sit necessarium ad legi-
 mandas proles, vel ad vitandam fœminæ infamiam, aut alia damna;
 vel si mulier nobilis (ut aiunt *Salm. c. 14. n. 11.*, sive honesta,
 licèt non nobilis, ut meliùs dicit *Conc. p. 343. n. 5.*) parata esset
 nuptias tali die contrahere, et in Confessione manifestaret im-
 pedimentum. Ratio, tum quia eo casu vel præsumitur ipse Papa
 dispensare, vel omnino cessat reservatio, exemplo in c. 2. de *Desp.*
impub. ubi: « Districtiùs inhibemus, ne aliqui ante ætatem Ca-
 » nonibus præscriptam conjungantur, nisi fortè aliqua urgentis-
 » sima necessitate interveniente, utpote pro bono pacis talis con-
 » junctio toleretur. » Quod verbum *toleretur Pont. l. 8. c. 13.*
n. 6. et Salm. d. n. 11. interpretantur pro vera dispensatione,
 dicentes hanc tolerantiam non esse permissionis, sed approbatio-
 nis. Addit *Ronc. pag. 191. q. 1. R. 2. cum Pignat. et Tamb.*
 quòd, etiamsi impedimentum fuerit publicum, possit Episcopus,
 dispensare, quando eadè interveniunt rationes quæ sufficiunt
 ad dispensandum in impedimento occulto. Sed hanc opinionem
 vix unquam puto posse habere locum in praxi, quia cum impe-
 dimentum est publicum, cessat ratio scandali, si Sponsi à tali
 Matrimonio desistant; imò præsertim ad vitandum scandalum tenentur à nuptiis desistere. (*V. Not. XIV, pag. 332.*)

1123. — Quær. II. An Episcopus possit aliquando dispensare
 in impedimento dirimente post contractum Matrimonium? Negant
Sot. Cord. Med. et Vener. ap. Sanch. l. 2. D. 40. n. 2. quia (ut
 aiunt) Episcopi nihil possunt in lege Pontificis. Affirmant verò
 communiter DD. casu quo non pateat facilis aditus ad Papam.

et contra immineat periculum mortis, vel infamiæ, aut scandali,
 si Conjuges separentur, vel incontinentiæ si non separentur, ita
Cabass. T. J. l. 3. c. 27. n. 7. Merb. t. 2. p. 464. q. 5. Nat. Alex.
de Matr. ar. 13. Reg. 10. Cont. Tourn. t. 2. p. 244. Reg. 2. Conc.
v. 343. n. 4. cum communi, Pal. D. 4. p. ult. §. 1. n. 7. Bon.
7. 3. p. 12. n. 13. Barb. All. 35. n. 3. Sanch. l. 2. D. 42. nu. 3.
cum Abb. Gutt. Gom. etc. Salm. c. 14. n. 7. cum Con. Avers. Cor-
neio et Henr. ac Escob. l. 27. n. 682. cum Nav. Vasq. Hurt. Sa-
las, etc. Ratio, quia hoc casu, pariter ac dictum est in prima
 quæstione, præsumitur Papa consentire, præsertim cum ipse jam
 notam habeat sententiam communiter ab AA. traditam.
 Bene autem advertunt *Croix l. 7. n. 143. et Fel. Pot. n. 3345.*
 quòd si dispensatio commodè possit per epistolam obtineri à
 S. Pœnitentiaria, tunc non potest Episcopus dispensare, quamvis
 (ut dicit *Croix l. 6. p. 3. nu. 835.*) plures fornicationes materiales
 interim habeantur. Dicuntur autem *materiales*, quia (ut diximus
 de *Penit. n. 611*, cum communi DD. quibus adde *Tourn. t. 2.*
p. 196. v. Si autem, cum Sylo. contra P. Conc.) si Conjuges sint
 in bona fide, in ea sunt relinquendi, quando periculum sit infam-
 iæ, scandali, aut incontinentiæ, si moneantur de nullitate Ma-
 trimonii.

1124. — Quær. III. An in casu præfato, ut possit Episcopus
 dispensare, requiratur quòd Matrimonium fuerit contractum bona
 fide? Certum est non requiri bonam fidem ex parte utriusque, ut
 dicunt communiter *Sanch. l. 2. D. 40. n. 4. Pont. l. 8. c. 13. n. 4.*
Merbes. t. 2. p. 494. q. 5. Conc. p. 343. nu. 7. Salm. c. 14. n. 8.
et alii. Ratio, tum quia stante bona fide unius Conjugis, Matri-
 monium jam dicitur bona fide contractum argumento ex c. *Cum*
inhibitio, de Claud. Desp. etc. Ex tenore. Qui fil. sint legit;
 tum quia malitia unius non debet alteri nocere. Dubium fit, an
 Episcopus possit dispensare, si uterque mala fide contraxit?
 Affirmant *Dic. Henr. etc. ap. Salm. c. 14. nu. 9.* quia, ut aiunt,
 licèt culpabiliter contraxerint, nec etiam tunc præsumitur Pon-
 tificex cum tanto periculo dispensationem sibi reservare. Sed com-
 munissimè et veriùs negant *Pont. d. n. 4. Pal. D. 4. p. ult. §.*
nu. 7. Barb. All. 35. nu. 4. Escob. l. 27. n. 687. Sanch. d. n. 4.
cum Led. Cord. Lop. et Veracr. ac Salm. n. 9. cum Con. et Avers.
 Ratio, tum quia in *Trid. sess. 24. c. 5.* dicitur: « Si quis intra
 » gradus prohibitos scienter Matrimonium contrahere præsump-
 » serit separetur, et spe dispensationis consequendæ careat...
 » non enim dignus est qui Ecclesiæ benignitatem facillè experia-
 » tur, cujus salubria præcepta temerè contempsit. » Tum quia
 aliàs daretur occasio, ut quotidie spe dispensationis Matrimonia
 celebrarentur, contemptis impedimentis. Ut autem quis dicatur
 mala fide contraxisse, non sufficit ut sciverit factum, sed requiri-
 tur ut sciverit quòd tale factum induxerit impedimentum; ita *Sanch.*
et Conc. ll. cc. ac Salm. num. 10. cum Bann. Cand. et Aversa.
 Addunt *Sanch. et Salm. ib.* cum eisdem, neque sufficere quòd
 ignorantia fuerit crassa, quia revera non dicitur scienter facere

(ut loquitur Conc.) qui aliquid facit cum ignorantia crassa, ut docet etiam *Nav. c. 36. n. 141. Declar. 4.* Secus si ignorantia sit adeo crassa, ut temeritas videatur, prout aiunt *Sanch. et Salm. ll. cc.* Et idem dicendum, si Sponsi voluntariè omiserint Proclamationes: tunc enim, etiamsi contraxerint ignorando nullitatem Matrimonii, Dispensatio ipsis est deneganda, ut subdit Tridentinum *l. c.* dicens, quòd « si ignoranter (quis) id fecerit, si quidem solemnitates requisitas in contrahendo Matrimonio neglexerit, eisdem subiciatur pœnis. »

1125. — Quær. IV. An Episcopus casu quo potest in impedimento dirimente dispensare, possit hanc facultatem alteri delegare? Negant *Sylo. Medina, etc. apud Sanch. l. 2. D. 40. n. 13*, quia (ut aiunt) Episcopi nequeunt huiusmodi facultates delegare, nisi ipsis hæc potestas sit specialiter concessa; idque probant ex Trident. *sess. 24. c. 6. Liceat*, ubi conceditur Episcopis facultas absolvendi à casibus Papalibus, et ibi explicatur, *per se, vel Vicarium*; ergo ut Episcopus possit delegare huiusmodi facultates, eget speciali concessione. Sed communiter affirmant *Pont. l. 8. c. 13. n. 5. Pal. D. 4. par. ult. §. 1. n. 13. Barb. All. 35. nu. 14. Escob. l. 27. nu. 695. Bor. q. 3. p. 15. n. 6. Sanch. loc. cit. n. 14. cum Ang. Sylo. Con. Cord. et Lop. ac Salm. cup. 14. num. 12. cum Con. Aversa, Leand. et Henr.* Et hoc (ut dicunt *Sanch. n. 16. et Pal. ac Salm. ll. cc. cum Aversa et Guttier.*) non solum pro casu particulari, sed etiam pro omnibus occurrentibus, tam præsentibus quàm futuris. Ratio, quia cum hæc potestas non sit annexa personæ, sed dignitati et officio, ipsa non dicitur delegata, sed ordinaria, et ideo bene delegari potest, ut diximus *de Leg. 1. n. 190. v. Et in his, et 193.* Nec obstat Concilium *l. c.* nam respondent *Sanch. et Pal. cum Guttier.* quòd Concilium voluerit per hoc tantum explicare Vicarium non habere hanc facultatem ex generali commissione Vicariatûs, sed egere speciali commissione Episcopi; sed non voluit denegare Episcopis hanc facultatem delegandi.

1126. — « Resp. 2. In impedimentis non dirimentibus possunt Episcopi dispensare universaliter. Quod addo, quia excipiuntur illa, quæ in jure naturali, et divino impediunt, ut votum castitatis absolutum et perfectum, *Bonac. q. 3. p. 15. ex Navar. Sanch. etc.* (Sed in Matrimonio contracto possunt dispensare ad petendum debitum in voto emisso tam ante quàm post Matrimonium; vide dicta *n. 986 et 987.*) et sponsalia priora: ut habet *Tanner. art. 8. q. 4. d. 2. n. 30. ex Sanch. l. 7. d. 17. n. 8.* Idem habet *Fill. tom. 10. par. 2. c. 10. n. 306. Laym. l. 5. c. 10. par. 4. c. 15. n. 2. sub finem.* Similiter Episcopus potest dispensare in impedimentis, quæ Matrimonio superveniunt, et impediunt petitionem debiti, v. g. cognationis spiritualis, vel affinitatis. *Bon. l. c. Sanch. lib. 8. d. 12. n. 16. Fill. loc. cit.* ubi excipit incestum commissum (Matrimonio consummato) cum consanguineis, in iis qui non sunt juvenes. (Sed *Sanch. n. 13. expressè docet oppositum, vide dicta n. 1076.*) »

1127. — « Resp. 3. Possunt etiam confessarii regulares ap-

» probati, * (Id est Benedictini, Mendicantes, et omnes alii eorum Privilegiis communicantes, ut *Sanch. l. 8. D. 16. num. 3 et 8. Pont. lib. 8. c. 13. in fine. Pal. p. ult. §. 1. num. 18 et Salm. cum Gutt. Rodr. Avers et Candido*) * de licentia tamen suorum Provincialium, dispensare ad petendum debitum conjugale, propter cognationem consanguinei conjugis in secundo gradu, ut *Rodriq. regul. t. 1. q. 63. art. 1.* nullo modo tamen in impedimento ipso. *V. Mar. Perez d. 44. s. 7. n. 13. Dixi, Provincialis: quia quod Molf. Lean. etc. volunt confessarios Societatis Jesu habere omnes hanc facultatem immediatè à P. Generali, id refutat Diana p. 3. t. 2. res. 14. * (Vide dicta n. 1076. v. Insuper.) * »*

1128. — Quær. hîc an Regulares possint dispensare in voto castitatis ad contrahendum Matrimonium, si magna urgeat necessitas, nempe si nequeant nuptiæ moraliter differri, et aliunde immineat periculum infamiæ, aut scandali? Communiter docent DD. posse confessarios Mendicantes aliosque Religiosos communicantes Privilegiis dispensare in omnibus votis, in quibus Episcopi de jure ordinario dispensare valent cum suis subditis, ex pluribus Privilegiis, nempe Innocenti VIII in quadam Bulla quam refert *Rodriq.*; item Martini V, Eug. IV, Julii II, Pauli III et Greg. VIII (quod extendit etiam ad vota jurata): ita *Sanch. l. 4. D. 34. n. 4. Pont. l. 8. c. 10. n. 9. Less. l. 2. c. 40. n. 134. Pal. t. 3. tr. 15. p. 13. n. 7. Reiffenst. Dist. 3. n. 44. Sporer, de Voto, c. 2. n. 54. Elbel eod. tit. n. 274 et Salm. de Voto c. 3. n. 94. cum Navar. Lopez, Arag. Fag. Trull. Cand. Willal. etc.* Hinc diximus *n. 987. v. An autem*, bene posse Regulares dispensare in voto castitatis emisso ante, vel post Matrimonium ad petendum debitum. Sed dubium fit an in casu urgentissimæ necessitatis, sicut possunt dispensare Episcopi (juxta dicta *de Voto Tom. 2. l. 3. n. 258. v. Notandum II.*), possint etiam Regulares dispensare ad contrahendum Matrimonium? Prima sententia affirmat, et hanc tenent *Reiffenst. l. 5. Decretal. tit. 34. n. 40. Vidal, de Voto Inquis. 3. n. 77. Ant. à Spir. S. tr. 2. D. 3. n. 84.* item *Bassæus, Herincx, Crousers etc. ac Elbel t. 2. de Voto p. 90. n. 279.* (qui probabilem putat; et alii apud *Salm. de Voto c. 2. nu. 97.*) qui pariter vocant probabilem. Ratio, quia Episcopi in casu necessitatis dispensant in voto castitatis jure ordinario juxta mox dicta *n. 1125.* Unde Regulares, qui possunt dispensare in omnibus votis, in quibus Episcopi jure ordinario dispensant, possunt etiam in eo dispensare urgente necessitate. Secunda verò sententia communior negat, et hanc tenent *Sanch. l. 2. D. 40. n. 9. Pont. l. 8. c. 10. n. 11. Barb. All. 37. n. 14. Sporer tr. 3. n. 74. Pal. de Voto D. 1. p. 12. num. 7. Laym. l. 4. tr. 4. c. 8. n. 17. Tamb. l. 3. c. 16. §. 4. n. 54. et Salm. de Voto c. 3. n. 96. cum Suar. Leand. Diana, Lez. Bardi, Prado, Moya, et Rodr.* Ratio, quia Regulares possunt tantum dispensare in votis in quibus dispensant Episcopi jure ordinario; sed in necessitate Episcopi non dispensant jure ordinario, sed extraordinario et per accidens,

eo quòd agitur de casibus, non ordinariè, sed extraordinariè contingentibus. Sed respondent Adversarii, quòd non per hoc quòd casus sint extraordinarii, dicendum sit quòd Episcopi dispensent jure extraordinario, nam etiam in his casibus habent potestatem ordinariam, cum ipsa sit annexa eorum officio et dignitati. Unde non audeo primam sententiam reprobare.

1129. — « Resp. 4. Ut licitè dispensetur in impedimentis dirimentibus, requiritur justa causa, qualis secundum *Filliuc.* c. 8. est, v. gr. 1. Extinctio magnæ litis, vel odii inter agnatos. 2. Ablatio scandali. 3. Inæqualitas Matrimonii, nisi consanguineis, vel affinibus nubatur. 4. Defectus dotis competentis. 5. Conservatio facultatum in eadem cognatione. 6. Merita petentis dispensationem. Plures vide apud *Sanch. d. 19. Coninch. d. 33. Hurtad. d. 26. Mar. Perez d. 44. sect. 5.* ubi notat 1. Quànto gradus consanguinitatis, vel affinitatis est propinquior, tantò requiri causam graviorem. 2. Sæpe plures aggregatas causas sufficere quarum singulæ non sufficerent. Vide etiam *Dian. p. 8. t. 3. R. 93.* « Resp. 5. Si quis dubitet, an habeat impedimentum dirimens v. gr. contrahendi Matrimonium cum certa persona, et adhibita diligentia sufficienti, non possit intelligere veritatem, probabile est posse cum ea contrahere sine dispensatione (nisi tamen præsumptio aliqua stet pro impedimento), quia possessio stat pro libertate contrahendi. *Sanchez, Sancius, Franc. Lugo, Bard. d. 6. c. 11. p. 7. §. 11.* (contra *Laym. et Pal.*) * (*Sed v. dicta n. 902. Qu. III. v. Dicunt autem, ubi oppositum tenuimus cum Laym. Pal. Less. Tourn. Ronc. etc.*) * »

1130. — Præter causas quas affert *Busemb.* ad licitè dispensandum, addit à *Salm. n. 24.* pro causa instauratio Matrimonii bona fide contracti: et etiam mala fide, si Matrimonium fuerit consummatum, vel adsit fama de copula habita. Item necessitas auxilii, putà si mulier defectu viri non possit litibus assistere, vel filiis suis providere. Item ætas fœminæ excedens annum 24. Item periculum perversionis à fide. Item subministratio majoris pecuniæ: scribit *Conc. pag. 348. n. 9.* hanc causam pecuniæ sibi displicere, ut propter eam dispense Ecclesia in impedimentis: miratur enim quòd postquam Tridentinum dixit Dispensationes gratis esse concedendas, Doctores assignent pro causa dispensandi, quòd illæ non dentur gratis. Sed communiter AA. hanc causam admittunt ut *Sanch. l. 8. D. 19. n. 35. Salm. c. 14. n. 26. Pal. D. 4. p. ult. §. 2. n. 2.* et Papa Bened. XIV *Notif. 87. n. 26. cum Pal. in Trid.* Et meritò, cum hujusmodi compositiones (ut Innoc. X præcepit) non immisceantur cum aliis pecuniis Thesauri Cameralis; sed reserventur in monte Pietatis, et inde non extrahantur, nisi de mandato Pontificis; ut in sola opera pia impendantur. Cum igitur talis pecuniæ præstatio in subsidium pauperum erogetur, sit causa satis justa ut Ecclesia dispense sicut frequenter solet. Nec officit quòd mussitent Hæretici, ut objicit *P. Concina*, nam patenter injustè mussitant.

1131. — Notandum autem 1. quòd ut dispensatio non sit su-

breptitia, explicanda sint omnia impedimenta quæ adsunt, item cognatio si sit carnalis, aut spiritualis; item gradus et linea, si sit recta, aut lateralis. An autem sufficiat exprimere solum gradum remotiorem? Vide infra *n. 1136. Quæst. 4.* Notandum 2. quòd in Constitutione Summ. Pont. Bened. XIV quæ incipit, *Ad Apostolicæ seroitutis* (vide tom. 9. *inter Decr. N. IX.* edit. die 25 Febr. an. 1742.) declaratum fuit, expressionem causarum, earumque verificationem in Dispensationibus appositas ad validitatem pertinere. Unde Summus Pontifex præcipit omnibus Procuratoribus, etc. ut sciscitentur ab Oratoribus veras causas, et illas sincerè exponant, sub pœna falsi; item Episcopis, et aliis quibus executio committi solet, imposuit explorare veritatem causarum in Litteris Apostolicis expressarum. Hinc deinceps plures addendæ sunt quæstiones valde utiles in praxi quoad hanc materiam dispensationum.

1132. — Quær. enim 1. an, cessante causa Dispensationis, cesset Dispensatio? Affirma, si causa cessat, antequam Dispensatio expediatur, vel antequam fiat ab Episcopo, cui à Pontifice comissa fuerit. Secus verò, si causa cesset, Dispensatio an expedita, et facta ab inferiori, etiamsi cesset ante celebrationem Matrimonii. Ratio, quia per dispensationem jam tollitur impedimentum, sive lex relaxatur, cujus obligatio extincta, si essat postea causa, minimè reviviscit; ita valde probabiliter *Pont. l. 8. c. 20. n. 3. Pal. de Privil. D. 4. p. 15. n. 7. Suar. de Leg. l. 6. c. 20. a. n. 15. et Salm. de Matr. c. 14. n. 29.* cum *Sa et Sylo.* contra *Sanch. Dic. etc.* qui tamen hoc probabile vocant; vide etiam dicta *l. 1. n. 196. v. Quæstio verò.*

1133. — Quær. 2. quid autem dicendum, si dubitatur an causa falsò allegata, fuerit finalis, aut impulsiva? Vel an causa fuerit vera, an falsa? Resp. quòd in omnibus his et similibus dubiis valida censenda sit Dispensatio; quia in dubio standum pro validitate actûs; ita *Sanch. de Matr. l. 8. D. 21. n. 20 et 25. Pont. l. 8. c. 17. l. 41. Pal. de Privil. D. 6. p. 16. §. 4. n. 3. et Salm. c. 14. n. 37. cum Dic. Gabr. etc.*

1134. — Quær. 3. an cum petitur Dispensatio pro Matrimonio contrahendo inter propinquos, exprimenda sit copula incestuosa inter eos habita? Commune est apud omnes, quòd si copula ex parte utriusque fuerit habita ad facilius obtinendam Dispensationem, et copula allegetur pro unica causa consequendam Dispensationem; tunc necessariò malus ille animus est exprimendus, aliàs Matrimonium erit nullum, quia nemini debet suum crimen prodere; tantò magis quòd Pontifex moveatur ex ea ad imponendam majorem pœnitentiam, aut pecuniæ compositionem, ut sic homines magis à tali crimine avertantur: ita communiter *Sanch. lib. 8. D. 25. n. 38. Pal. D. 4. p. ult. §. 3. n. 9 et Salm. c. 14. n. 42.* et alii. Idque expressum est in Bulla Innoc. XII renovata à Bened. XIV per Bullam, *Pastor bonus.* §. 42. ubi dicitur: « Si qui verò oratores, obtenta Dispensatione à Dataria super » impedimento primi et secundi, sive secundi dumtaxat gradûs

» consanguinitatis seu affinitatis, cum expressione quidem carnalis copulæ, sed tacita occulta et malitiosa intentione, in ipsa copulâ habita ad faciilius obtinendam Dispensationem, pro revalidatione hujusmodi Dispensationis ad dictam Pœnitentiariam recurrant, possit idem Major Pœnitentiarius desuper absolutè dispensare cum personis, explicitè affirmantibus se sub expressâ forma miserabilium Dispensationes à Dataria obtinuisse. Cum iis verò qui non tanquam pauperes... dispensati fuerint, non dispenset, nisi soluta priùs in Dataria, ad effectum... erogandi eleemosynas, taxa definienda arbitrio ejusdem Majoris Pœnitentiarum. » (Tom. I. N. XCV.)

Dicunt autem Pal. et Salm. l. c. cum Hurtado, non teneri Oratores prædictam malam intentionem exprimere, si fuerit tantum mente concepta; quia (ut aiunt) tunc crimen pravi illius animi non subiacet potestati Ecclesiæ. Sed huic opinioni non acquiesco; hæc enim non agitur de pœna, sed de Dispensatione, quam bene potest Ecclesia nolle concedere, si crimen pravæ intentionis adfuerit, sicut potest Ecclesia in concessione Indulgentiarum excludere non implentes aliquod opus internum, ut docent Suar. de Pœn. D. 52. sect. 5. n. 5 et Bon. de Indult. D. 6. q. 1. p. 5. nu. 29., cum aliis. Probabilissimè verò dicunt Salm. c. 14. n. 43. cum aliis, quòd si in petitione aliæ causæ per se jam sufficientes ad obtinendam Dispensationem exponantur, et simul exponatur copulâ præhabita (quæ omnino et semper exponi debet, ut n. seq. mox videbimus), tunc non est opus, ut allegetur circumstantia malæ fidei, nempe quòd copulâ fuerit consummata ad Dispensationem faciilius impetrandam.

1153. — Sed redeundo ad quæsitum, dicunt alii valere Matrimonium, si Sponsi in supplicatione reticuerint circumstantiam copulæ, si illa sit præhabita sine prava intentione obtinendi faciilius Dispensationem; ita Pont. l. 8. c. 17. n. 32 et Salm. c. 14. n. 40. cum Henr. Perez, Hurt. Vega, Vill. etc. Sed omnino est tenendum matrimonium esse nullum, ut docent Sanch. l. 8. c. 25. n. 8. Laym. l. 1. tr. 4. c. 22. n. 18. Pal. D. 4. p. ult. §. 2. n. 4. item Con. Diana, Gutt. Reb. Fill. etc. ap. Salm. n. 39. Et de hoc hodie non est ampliùs dubitandum ex Bulla cit. Pastor bonus. Summ. Pont. Bened. XIV, §. 41 ubi dicitur: « Quòd si obtinuerint à nostra Dataria Dispensationem super gradu prohibito in primo et secundo, vel in secundo tantum, ac etiã in tertio vel quarto, cum reticentia copulæ inter eos secutæ, quam sine honoris detrimento detegere non valeant...; possit idem Major Pœnitentiarius, si copulâ sit adhuc secreta, hujusmodi Dispensationem, seu respectivè reconvalidationem in foro conscientie tantum concedere; facta, quando agitur de primo et secundo, vel secundo tantum gradu, compositione 50 ducatorum auri de Camera ad Datariam transmittendorum..., nisi prior gratia expedita fuisset in forma pauperum. » Ex his attende, quòd Papa dicendo, possit reconvalidationem concedere, non habeat pro validis Matrimonia cum tali reticentia contracta; tantò magis quòd

in gradibus mox supra descriptis Dispensatio propter solutionem relatam difficilius reddatur.

1156. — Quær. 4. an possit manifestari remotior gradus consanguinitatis, vel affinitatis, reticendo propinquiorem? affirmant Sanch. l. 8. D. 24. n. 28. Pont. l. 8. c. 17. num. 26 et Salm. cap. 14. n. 46. cum Sylv. ac Pont. ap. Tourn. t. 2. p. 136. v. Observandum 2. Idque inferunt ex quodam Motu Proprio S. Pii V. Sanctissimus, ubi dictum fuit, quòd Dispensatio sine gradus propinquioris mentione obtenta (nempe si Sponsi sint conjuncti in quarto et tertio gradu) « de subreptionis vel obreptionis vitio » notari non possit, obtentis tamen postea Litteris Declaratoriis super propinquiori. » Unde dicunt quòd hujusmodi Litteræ (quibus declaratur quòd gradus propinquior non obstat Matrimonio) requiruntur tantum in foro externo ad vitandum scandalum, non verò si scandalum absit. Hinc, contra Conradum, Tourn. Anacl. etc. qui dicebant Matrimonium esse nullum sine præfatis Litteris, declaravit Bened. XIV in Brevi, Etsi matrimonialis, dato 30 Sept. 1755. (vide in Bullar. tom. 4. N. L. §. 6.) Matrimonium esse quidem illicitum, sed non invalidum, modò propinquitas non sit primi aut secundi gradus consanguinitatis, vel affinitatis. Præterea rectè advertit Tourn. t. 2. p. 136. Observo. 2. quòd in gradu mixto exprimi debet sexus qui est in primo gradu, quia difficilius conceditur, ut nepos ducat amitam, quam patruus ducat neptem: major enim perversio ordinis est, ut nepos constituitur suæ amitæ caput.

1157. — Quær. 5. si quis petat secundam Dispensationem in eadem materia post primam aliàs obtentam, an primam exprimere debeat? Respondetur affirmativè, quando impedimentum est ex eodem crimine, quia relapsus retrahit Superiorem à dispensando. Secus si impedimentum non sit ex aliquo crimine, vel sit ex crimine diverso: ita Conc. p. 351. n. 23. cum communi, et Salm. c. 14. n. 47 et 48. cum Coninck et Aversa.

1158. — Quær. 6. an si quis habeat plura impedimenta affinitatis ejusdem gradus, putà si cognoverit duas sorores suæ sponsæ, debeat in supplicatione Dispensationis utramque copulam exprimere? Negant Vega, Henr. Led. et Man. ap. Escob. l. 27. n. 747. Sed probabilius affirmant Sanch. l. 8. D. 24. n. 5. Pont. l. 8. c. 17. §. 5. n. 5. Conc. q. 352. n. 13. Anacl. p. 701. n. 165. Salm. c. 14. nu. 51. cum Aversa et Pal. et Escob. n. 748. cum Mol. Hurt. Con. Villal. Diana, Leand., ac Rota Rom. Ratio, quia in simpliciter non comprehenditur mixtum; et licet hæc impedimenta non sint specie diversa, sunt tamen numero distincta. Et de hoc hodie non ampliùs dubitandum; nam sic omnino tenendum esse declaravit Bened. XIV in Brevi, Etsi matrimonialis, jam supra relatâ n. 1136. Et idem dicendum de aliis impedimentis consanguinitatis, cognationis spiritualis, publicæ honestatis, etc. ut Sanch. et Anacl. loc. cit.

1159. — Quær. 7. an si concurrant plura impedimenta, possit divisim impetrari eorum Dispensatio? Adest triplex sententia. Prima affirmat, et hæc tenent Salas, Rodr. et Sa, ap. Salas,

c. 14. nu. 52., et probabile vocant ibi *Villal. Dicast. et alii*, quia nullibi ex jure habetur requiri, quòd impedimenta simul exponantur. *Secunda* sententia negat, quam tenent *Sanch. l. 8. D. 23. n. 2. Pont. l. 8. c. 17. §. 4. Pal. D. 4. p. ult. §. 3. n. 11. Conc. p. 352. n. 23. et Escob. num. 745. cum Suar. Laymann, Perez et Gutt.*; item *Diana, ac Leand. ap. Salm. n. 53.*; tum quia sic habet praxis Curiae, tum quia in uno impedimento cum altero conjuncto difficilius dispensatur. *Tertia* sententia probabilius, quam tenent *Salm. n. 54.*, cui non dissentiant AA. secundae, distinguit, et dicit quòd si impedimenta disparatè se habent, et unum ex altero non augetur, ut votum et consanguinitas, aut consanguinitas et machinatio, tunc sufficit divisim obtinere Dispensationem. Secus si impedimenta sint talis rationis, ut afferant conjuncta majorem repugnantiam ad Matrimonium contrahendum, puta si quis vult ducere consanguineam, cujus sororem turpiter cognoverit; tunc enim difficilius redditur Dispensatio. Excipiunt *Coninck et Aversa apud Salm.*, si justa detur causa separandi, ut si unum impedimentum esset publicum, et aliud secretum, quod infamiam possit afferre, nempe si quis vult ducere consanguineam, cujus sororem occultè cognovit; tunc enim, ne infametur contrahentes, bene possunt divisim Dispensationem petere. Et talem testatur *Aversa* esse stylum Curiae. Sed id dico intelligendum tantum respectu ad Dispensationem obtinendam à Dataria, putà ob publicum impedimentum consanguinitatis cum Sponsa; nam quoad Dispensationem impedimenti occulti propter copulam cum ejus sorore, juxta nostram sententiam, saltem in supplicatione ad Pœnitentiariam debent ea impedimenta simul exponi, cum simul expositam, ut diximus, Dispensationem reddant difficiliorem.

1140. — Quær. 8. an si quis post obtentam Dispensationem super impedimentum occultum affinitatis, iterum habuerit rem cum eadem consanguinea Sponsæ, antequam eam duxerit, nova indigeat Dispensatione? Si Dispensatio non adhuc fuerit executà ab eo cui commissà est, conveniunt omnes non indigere; ita *Contin. Tourn. t. 2. p. 228. v. Si verò, et Elbel de Matr. p. 505. ex n. 506.* quia tales dispensationes non sortiuntur effectum à die expeditionis, sed à tempore executionis. Si tamen jam fuerit executà, affirmant *Habert de Legib. c. 13 et Elbel l. c. ex Gob. et Quintanad.*, quia executor solum dispensare potest in impedimento contracto, non autem in contrahendo, maxime cum in Litteris S. Pœnitentiariæ soleat committi facultas cum clausula, *ut dispensentur hac vice*. Verùm probabilius non requiritur nova Dispensatio, ut dicunt *Sanch. l. 8. D. 25. n. 4. cum Guttier. Cord. et Manuel, ac Tourn. l. c. cum Anacl. et Conrado*, qui de hoc affert expressam Declar. S. C. Ratio, quia affinitas illa jam sublata est per dispensationem quoad hunc effectum contrahendi Matrimonium; et hoc videtur denotare clausula illa *hac vice*, si fortè verum est quòd talis clausula soleat apponi, quòd nescio. Cæterum ipsa S. Pœnitentiaria in praxi hanc nostram sententiam sequitur,

ego ipse observavi in quodam authentico ejus Rescripto, edito die 21 Sept. 1752, ubi sic responsum fuit: « S. Pœnitentiaria ad præmissa respondet, quòd si Orator aliàs super eodem primi affinitatis gradus impedimento ad Matrimonium contrahendum cum muliere de præsentis ejus conjugis fuerit dispensatus, etiamsi ipse post obtentam gratiam atque ante Matrimonii celebrationem denuo cum supradictæ mulieris matre relapsus sit, nova dispensatione non indigere. » Et hoc valet etiam quoad Dispensationem obtentam à Dataria, atque executam in impedimento consanguinitatis; modò Dispensatio non sit impertita in forma *superum*; ita *Conrad. l. 8. c. 1. n. 51. et Sanch. de Matr. l. 8. l. 24. n. 8. cum aliis*.

Dicit autem Bened. XIV, *Notif. 87. num. 51. Ex Fill. Clericat. Tamb.*, quòd si, obtenta Dispensatione S. Pœnitentiariæ in foro conscientiae, impedimentum detentum fuerit in foro externo, et conjuges nullas afferre possint probationes quòd Matrimonium sit contractum, tunc Episcopus, Parochus, et Judex debent acquiescere testimonio Confessarii fidem facientis de Dispensatione impetrata.

1141. — Quær. 9. An si post obtentam Dispensationem super gradu prohibito, antequam illa executioni mandetur, intercesserit copula inter sponso, nova requiratur Dispensatio? Negant alii, ut *Ovan. Sa, etc. ap. Sanch. l. 8. D. 25. n. 6.* Sed verius affirmant. *Sanch. cum Gallego, Guttier. etc. n. 8.* Ratio, quia Stylus Curiae sic obtinuit, ut incestus hic declaretur; illo enim manifestato, Pontifex majorem imponit pœnitentiam, amplioemque compositionem pecuniæ exigit. Et sic etiam declaravit S. C. mense Maii 1635. (*ap. Pitton. n. 878.*) ubi dictum fuit: « Qui Litteris Dispensationis obtentis super gradu prohibito consanguinitatis, et illis non præsentatis contraxit, vel carnaliter (nota) sponsam cognovit, non potest absque nova Dispensatione in Matrimonio permanere. » Et idem eruitur ex dictis in quæst. 3. n. 1134. Probabiliter verò ait *Sanch. l. c. n. 5.*, quòd licet Dispensatio fuerit concessa cum clausula, *modo culpa non interfuerit*, tamen si illa habeatur post executionem Dispensationis, tunc non requiritur nova Dispensatio, quia sufficit ad ejus valorem, quòd ante illam copula non intervenerit.

1142. — Quær. 10. an si contrahentes sint diversæ Diocesis, unusquisque debeat à proprio Episcopo dispensari? Affirmant *Sambovius, Gibert. etc. ap. Contin. Tourn. tom. 2. p. 247. q. 1.*, sed negant probabiliter ipse *Tourn. cum Episcopo Tutelensi*. Ratio quia, cum Episcopus auferat à suo subdito impedimentum, habilem eum reddit ad contrahendum cum altero impedito, sicut si quis haberet facultatem dispensandi in aliquo gradu, dispensando cum suo subdito, dispensaret etiam cum extraneo, unde hic extraneus bene poterit tunc contrahere coram Parocho alterius quocumque dispensavit Episcopus.

1143. — Quær. 11. quæ sint clausulæ solitæ apponi in Dispensationibus à S. Pœnitentiaria? Clausula I. *Si ita sit*. In hoc

bene aiunt *Sanch. l. 8. D. 34. n. 21. Cabass. T. J. l. 3. c. 27. n. 10.* fidem esset adhibendam pœnitenti, nisi Delegatus certè sciat oppositum ex notitia extra Confessionem accepta. Dicit autem *Sanch. l. 3. D. 20. n. 18. cum Navarr.* quòd si petatur Dispensatio super voto castitatis, non sufficit ad dispensandum sola tentatio, vel periculum labendi tantum semel vel iterum; sed requiritur, ut vovens sit in periculo sæpius violandi votum. Sed melius censet *Contin. Tourn. tom. 2. p. 238. in princ. cum Pontas,* sufficere si quis propter gravem tentationem sit in probabili periculo etiam unius lapsus, quia per unum lapsum jam castitas amittitur. II. *Audita prius Sacramentali Confessione.* Juxta igitur hanc clausulam necessaria est Confessio: neque huic revera contradicit *Sanch. l. 8. D. 24. n. 29.* ut putat *Tourn. p. 236.* nam tempore quo scripsit *Sanch.* hæc clausula non apponebatur, et ideo dixit non requiri Confessionem; sed ipsemet *Sanchez* subdit *ib.* quòd Confessio esset necessaria, si talis clausula apponeretur. III. *Subblata occasione peccandi.* Intellegitur si occasio sit voluntaria, quòd de facto est tollenda; si verò necessaria auferatur saltem ex animo, reddendo illam ex proxima remotam per debita media adhibenda, ut rectè explicat *Tourn. d. p. 239. v. Tertia.* IV. *Dummodo impedimentum sit occultum.* De hac clausula vide dicta nu. 1111. V. *Injuncta ei gravi pœnitentia.* Intellegitur juxta vires pœnitentis, ut bene notat idem *Tourn. l. c. v. Quarta, cum Tiburt. et Nao.* qui dicit posse injungi ev. gr. per sex menses jejunium semel in hebdomada, vel recitatio Rosarii ter in hebdomada, aut frequens Confessio (saltem semel in mense) orationes, lectio spiritualis, etc. Quòd si pœnitens propter crimen, super quo petitur Dispensatio, jam satisfecerit pœnitentiæ, dicit *Tourn. ibid.* illius præviæ satisfactionis bene habendam esse rationem, unde Confessarius tunc pœnitentias in Brevi Romano præscriptas moderari debet. Si verò Dispensationi concessæ sit à Pœnitentiaria annexa quædam species commutationis, nempe Confessio semel in mense, hæc à Confessario omnino est imponenda, ut idem *Tourn. ib. n. 2. et Bened. XIV, Notif. 87. n. 46. cum Sayro.* VI. *Præsentibus laceratis, sub pœna excommunicationis lata sententiæ.* Hæc laceratio statim facienda est; sed intellige moraliter, nempe saltem infra triduum post Dispensationem executam; juxta dicta n. 856. Si autem in Litteris non sit apposita clausula lacerationis, prout non apponitur quando matrimonium nondum est contractum, tunc non est obligatio eas lacerandi, sed hujusmodi Dispensatio debet à parochò cautè annotari in libro, qui non possit ab alio aspici, ad hoc ut ipse possit requisitus postmodum, si opus erit, fidem facere de Dispensatione impenetrata.

1144. — Quær. 12. in quibus impedimentis S. Pœnitentiaria habeat facultatem dispensandi? Ad hujus quæsitæ declarationem quæ multum potest prodesse ad praxim Parochorum et Confessariorum, hîc operæ pretium duxi adnotare quæ habentur in Bulla Sum. Pont. Bened. XIV, quæ incipit *Pastor bonus*, edita

die 13 Apr. an. 1744, ubi confirmata et inserta est Bulla In. XII. (emanata 3 Aprilis 1692, incipiens, *Romanus Pontifex.*) Ibi §. 39. pro Matrimoniis nondum contractis sic habetur: « In Matrimoniis contrahendis possit idem Major Pœnitentiarius in foro conscientiæ tantum super impedimentis occultis, quæ Matrimonium non dirimunt, dispensare, vel dispensari mandare. » Hujusmodi autem impedimenta tantum impedientia hodie (ut diximus supra) ad tria reducuntur, nempe votum, sponsalia, et Ecclesiæ vetitum. Quo verò ad impedimenta dirimentia, sic ibi traditur: « At à Dispensationibus... super quocumque impedimento ex quovis gradu, sive consanguinitatis, sive affinitatis ex copula licita, seu ex cognatione spirituali proveniente, etiam in foro conscientiæ tantum, tametsi impedimentum sit occultum, et periculum scandalorum imminet, in iisdem Matrimoniis contrahendis, absteineat. »

Circa verò impedimenta in Matrimoniis jam contractis §. 40 sic dicitur: « In contractis verò Matrimoniis, à Dispensatione, seu Matrimonii revalidatione in gradibus primo et secundo, seu secundo tantum, consanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita, etiam in occultis, pariter absteineat, præterquam si in secundo tantum gradu prædicto impedimentum saltem per decennium duraverit occultum, et Oratores simul publicè contraxerint et convixerint, et uti Conjuges legitimi reputati fuerint. » In tertio autem et quarto gradibus occultis, in contractis possit dispensare, atque etiam in iisdem tertio et quarto gradibus publicis, possit revalidare matrimonia, ex causa subreptionis et obreptionis occultæ Litterarum Apostolicarum nulliter contracta: præterquam si falsitas consistat in narratione præcedentis copulæ, quæ antea revera non intercesserat. » Et ratio hujus est quia in revalidatione Matrimonii nulli propter copulam falsò expositam, non redundat infamia in contrahentes. Deinde super affinitate ex copula illicita § 43. dicitur: « Super impedimento occulto affinitatis ex copula illicita..., quotiescunque quæ adsit rationabilis causa, licet periculum scandalorum non immineret..., in Matrimoniis tam contractis, quam contrahendis, in foro conscientiæ dispensare et dispensari mandare... valeat. » Super impedimento autem criminis § 44. « Super occulto impedimento criminis adulterii, si fuerit cum fide data dumtaxat, neutro machinante, commissum, possit tam in contrahendis quam contractis Matrimoniis dispensare. Si verò crimen... fuisset, utroque vel altero machinante, patratum, possit in occultis pariter dispensationem concedere; raro tamen et quando necessitas postulaverit, ratione alicujus gravis imminenti periculi, quod prudentia Majoris Pœnitentiarii, re præsertim discussa in Congregatione, vel Signatura, arbitrarium erit. » Demum in §. 57. Noster SS. Pontifex confirmat omnia Privilegia et Indulta S. Pœnitentiariæ concessa, etiam vivæ vocis Oraculo, ab ætatis Pontificibus. Et idem Benedictus, *Notif. 87. n. 7. refert Innoc. XII* declarasse vivæ vocis Oraculo.

S. Pœnitentiariæ esse concessas omnes facultates ad ejus forum pertinentes, exceptis iis quæ in sua Bulla *Romanus*, exceptæ fuerant.

1143. — Insuper notandum 1. quòd ad Dispensationem obtinendam non requiritur consensus ejus cui prodesse debet, quamvis ut prosit, ab ipso postea acceptanda sit; ita *Sanch. l. 8. D. 3. ex n. 4. et Salm. c. 14. n. 38.* Qui addunt quòd si idem impedimentum afficit utrumque Sponsum, sufficit pro uno Dispensationem impetrare. Secus verò, si impedimentum afficiat unum independentem ab impedimento alterius.

1146. — Notandum 2. quòd cum petitur Dispensatio à Dataria, exprimendum sit nomen, cognomen, Diœcesis originis et domicilii tantum, si Orator ibi habeat perfectum domicilium; item utraque Diœcesis Sponsi et Sponsæ, si ipsi diversas Diœceses habeant. Quando verò petitur à S. Pœnitentiaria, tacentur nomina, et alia, sed tantum exprimitur persona et locus, quò litteræ sunt dirigendæ. (*V. Not. XV, pag. 332.*)

1147. — Hic refert ad praxim Confessarii anotare Formulam supplicationis ad impetrandam à S. Pœnitentiaria Dispensationem impedimenti ad contrahendum, sive revalidandum Matrimonium, videlicet:

Intus. Eminentissimo è Reverendissimo Signore.

NN. avendo avuto copula con una donna, si ritrova aver data parola di Matrimonio ad NN. sua sorella; e perchè l'impedimento è occulto, è non succedendo il detto Matrimonio, ne verrebbe molto scandalo, supplica perciò l'Em. S. à volergli concedere la Dispensa. La risposta si degnerà di mandarla à Napoli (o pur... per la posta di Napoli à Nola) in testa di... (hic exprimat nomen et cognomen illius ad quem rescribendum erit). Si autem petitur Dispensatio voti castitatis: NN. si ritrova aver fatto voto di castità; ma perchè sta in grave pericolo d'incontinenza, prega per tanto l'Em. S. a dispensare nel suddetto voto, affine di poter contraere Matrimonio, etc. Ita, si Matrimonium nondum est contractum; si verò Matrimonium jam est contractum, sic scribi potest: NN. ignaro (o consapevole) de l'impedimento ha contratto Matrimonio con una donna, la cui madre (o sorella) avea prima carnalmente conosciuta; onde, essendo l'impedimento occulto, et perciò non potendosi separare senza scandalo, supplica l'Em. S. per l'assoluzione, e Dispensa. La risposta, etc.

Foris autem inscribetur. All' Eminentissimo e Reverendissimo Signore et Patrone Colendissimo,

*Il Signor Cardinale Penitenziere Maggiore.
Roma.*

1148. — Delegatus autem, cui commissa fuerit executio Dispensationis, poterit in dispensando hanc vel similem formulam adhibere post datam Sacramentalem Absolutionem: « Et

» insuper auctoritate Apostolica mihi concessa dispenso tecum
» super impedimento primi (seu secundi, seu primi et secundi)
» gradus proveniente ex copula illicita, à te habita cum sorore
» mulieris cum qua contraxisti (aut contrahere intendis) ut
» matrimonium cum illa rursus contrahere possis, renovato con-
» sensu; et prolem, si quam suscepisti (vel suscipies) legitimam.
» declaro. In nomine Patris, etc. » Si verò Dispensatio sit à voto
» castitatis, dicitur: « Insuper tibi votum castitatis, quod emisisti,
» ut valeas Matrimonium contrahere, et illo uti, in opera quæ
» tibi præscripti dispensando commuto. In nomine, etc. » S.
» quis, non obstante voto castitatis, Matrimonium jam inierit, di-
» citur: « Item non obstante castitatis voto quod emisisti, in Ma-
» trimonio remanere, et debitum conjugale exigere possis, auc-
» toritate Apostolica tecum dispenso. In nomine, etc. »

Qui autem velit legere Bullam Bened. XIV, ubi præscribitur forma procedendi in omnibus causis nullitatis Matrimonii, videat *P. Zachariam ap. Croix l. 6. p. 3. ad n. 430* qui illam in extensum refert. Incipit præfata Bulla, *Dei miseratione*, fuitque edita tertia Novembr. an 1741. (*Vide Bullar. Bened. XIV, Tom. I. N. XXXIII. Vid. etiam La Croix l. 6. v. 3. n. 909.*)